



RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO FINANSÓW

SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji Finansowej
z realizacji ustawy z dnia 16 listopada 2000 r.
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
w 2012 roku

Warszawa, marzec 2013 r.

SPIS TREŚCI

| | |
|--|-----------|
| 1. WSTĘP | 4 |
| 2. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF | 5 |
| 2.1. INFORMACJE O TRANSAKCYJACH PODEJRZANYCH | 5 |
| 2.2. INFORMACJE O TRANSAKCYJACH PONADPROGOWYCH | 7 |
| 2.3. INFORMACJE O INNYCH KATEGORIACH DANYCH | 10 |
| 3. ANALIZY | 12 |
| 3.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY | 12 |
| 3.1.1. <i>Postępowania analityczne i ich efekty</i> | 12 |
| 3.1.2. <i>Przykładowe kierunki analiz</i> | 16 |
| 3.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU | 19 |
| 4. KONTROLE | 21 |
| 4.1. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF | 21 |
| 4.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE | 22 |
| 4.3. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH | 22 |
| 5. WSPÓLPRACA KRAJOWA | 24 |
| 5.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI | 24 |
| 5.1.1. <i>Współpraca z jednostkami organizacyjnymi prokuratury i sądami</i> | 24 |
| 5.1.2. <i>Współpraca z organami kontroli skarbowej, organami skarbowymi i organami celnymi</i> | 25 |
| 5.1.3. <i>Współpraca z organami podległymi ministrowi spraw wewnętrznych</i> | 27 |
| 5.1.4. <i>Współpraca z szefem ABW</i> | 28 |
| 5.1.5. <i>Współpraca z szefem CBA</i> | 28 |
| 5.1.6. <i>Współpraca z szefem KCIK</i> | 29 |
| 5.1.7. <i>Inne informacje</i> | 29 |
| 5.2. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA | 30 |
| 6. WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA | 32 |
| 6.1. WSPÓLPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ | 32 |
| 6.1.1. <i>Komitet Prewencyjny</i> | 32 |
| 6.1.2. <i>Platforma EU - FIU</i> | 34 |
| 6.1.3. <i>Projekt Komisji Europejskiej ECOLEF</i> | 36 |
| 6.2. FIU.NET | 36 |
| 6.3. KOMITET MONEYVAL | 37 |
| 6.4. WSPÓLPRACA NA FORUM ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH | 38 |
| 6.4.1. <i>Grupa Egmont</i> | 38 |
| 6.4.2. <i>Grupa specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF)</i> | 38 |
| 6.4.3. <i>Grupa Euroazjatycka ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (EAG)</i> | 38 |
| 6.5. WSPÓLPRACA DWUSTRONNA | 39 |
| 6.5.1. <i>Porozumienia o współpracy</i> | 39 |
| 6.5.2. <i>Wymiana informacji z zagranicznymi FIUs</i> | 40 |
| 6.6. INNE KWESTIE | 41 |
| 6.6.1. <i>Uczestnictwo w procesie negocjacyjnym pomiędzy Polską a USA</i> | 42 |
| 6.6.2. <i>Pomoc techniczna dla państw trzecich</i> | 42 |
| 6.6.3. <i>Projekt „MONEYPENNY”</i> | 43 |
| 6.6.4. <i>Konferencja “Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu - nowe wyzwania dla instytucji”</i> | 43 |
| 6.6.5. <i>Projekt Wstępnego Szacowania Poziomu Krajowego Ryzyka Prania Pieniędzy</i> | 44 |
| 7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH | 45 |
| 7.1. UDZIAŁ W PRACACH LEGISLACYJNYCH UNII EUROPEJSKIEJ | 45 |
| 7.2. UDZIAŁ W SPOTKANIACH DOTYCZĄCYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH | 45 |
| 7.3. INNE KWESTIE | 45 |

| | |
|---|-----------|
| 8. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA..... | 47 |
| 8.1. PRACE LEGISLACYJNE..... | 47 |
| 8.2. UDZIAŁ W KONFERENCJI STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ..... | 48 |
| 8.3. WYDAWANIE STANOWISK W ZAKRESIE STOSOWANIA PRZEPISÓW PRAWA..... | 48 |
| 8.4. INNE KWESTIE | 49 |

1. WSTĘP

Generalny Inspektor Informacji Finansowej (zwany dalej GIIF), tworzący wraz z Departamentem Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów polską jednostkę analityki finansowej, stanowi centralny punkt krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu, w skład którego wchodzi zarówno instytucje obowiązane, jak i jednostki współpracujące. Określenie „centralny punkt systemu” nie oznacza jednak, że do wyłącznej kompetencji GIIF należy inicjowanie postępowań przygotowawczych czy czynności operacyjnych odnośnie do podejrzenia prania pieniędzy czy finansowania terroryzmu. Takie postępowania i czynności podejmują organy wyposażone w odpowiednie kompetencje (organy ochrony prawnej, organy ścigania) na podstawie informacji otrzymanych od GIIF czy pochodzących z własnych danych tych organów lub z innych źródeł. Pojęcie „centralny punkt systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu” oznacza natomiast przede wszystkim, że GIIF pośredniczy w przepływie informacji w powyższym zakresie.

Zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 16 listopada 2010 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 276, ze zm.; zwanej dalej ustawą) prokuratura, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne oraz jednostki podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych i przez niego nadzorowane powinny niezwłocznie informować GIIF – w granicach swoich ustawowych kompetencji – o wszystkich przypadkach uzyskania informacji wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstw, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, wszczęcia i zakończenia postępowania w tych sprawach czy przedstawienia zarzutu popełnienia tychże przestępstw. GIIF ze swojej strony niezwłocznie powiadamia o okolicznościach wskazujących na związek tych informacji z informacjami uzyskanymi w trybie art. 8 ust. 3, art. 16 ust. 1 i 1a oraz art. 17 *ustawy*.

Ponadto, GIIF przekazuje – oprócz zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – odpowiedzi na wnioski, które są kierowane do niego przez organy ochrony prawnej, organy ścigania i inne uprawnione podmioty.

Należy przy tym zaznaczyć, że ustawa daje prokuratorowi i sędziemu uprawnienie uzyskiwania od GIIF informacji na potrzeby każdego postępowania karnego i to bez względu na to, czy prowadzone jest one w związku z praniem pieniędzy, czy też nie albo czy zostało wszczęte na podstawie zawiadomienia otrzymanego wcześniej od GIIF, czy z innego źródła. Jest to o tyle zrozumiałe, że celem większości przestępstw określonych w polskim prawie karnym jest uzyskanie korzyści majątkowych, które w dalszej kolejności mogą być przedmiotem działań wskazanych art. 299 Kodeksu karnego. Także inne podmioty (jak np. ABW, CBA czy minister właściwy do spraw wewnętrznych lub osoby przez niego upoważnione, a także organy kontroli skarbowej) są uprawnione do pozyskiwania od GIIF informacji będących w jego posiadaniu w zakresie ich kompetencji ustawowych, które przecież nie są ograniczone do ścigania tylko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Nic zatem dziwnego, że w 2012 r. ponownie zarejestrowano większą – w porównaniu do roku poprzedniego - ilość informacji wymienianej przez GIIF z jednostkami współpracującymi, zarówno na bazie art. 14, jak i art. 32 i 33 *ustawy*. Przyczyny tego stanu rzeczy należy upatrywać również w stale rosnącej świadomości jednostek współpracujących co do ich uprawnień wynikających z *ustawy*.

W 2012 r. wzrosła również ilość powiadomień przekazywanych w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy*, których było w sumie o 83,5% więcej niż w 2011 roku.

2. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

2.1. Informacje o transakcjach podejrzanych

W 2012 r. w systemie informatycznym GIIF zarejestrowano 2427 zawiadomień opisowych o działalności i transakcjach podejrzanych, tzw. SAR-ów (Suspicious Activity Reports), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a nawet kilkuset transakcji (często powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji/jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunku, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.).

Tabela nr 1 - Liczba zawiadomień opisowych otrzymanych w okresie 2001-2012

| Okres | Instytucje obowiązane | Jednostki współpracujące | Inne źródła | Łącznie |
|------------------|-----------------------|--------------------------|-------------|---------|
| 2001 r. (od VII) | 102 | 115 | 14 | 231 |
| 2002 r. | 358 | 237 | 19 | 614 |
| 2003 r. | 739 | 211 | 15 | 965 |
| 2004 r. | 860 | 521 | 16 | 1 397 |
| 2005 r. | 1 011 | 500 | 15 | 1 526 |
| 2006 r. | 1 351 | 530 | 17 | 1 898 |
| 2007 r. | 1 244 | 648 | 28 | 1 920 |
| 2008 r. | 1 287 | 460 | 68 | 1 815 |
| 2009 r. | 1 362 | 464 | 36 | 1 862 |
| 2010 r. | 1 462 | 476 | 59 | 1 997 |
| 2011 r. | 2 004 | 461 | 62 | 2 527 |
| 2012 r. | 1 954 | 436 | 37 | 2 427 |

Liczba zawiadomień opisowych ze wszystkich źródeł jest podobna do przekazanych w roku 2011 i znacząco większa niż przekazywanych rocznie do roku 2010 łącznie.

Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymywanych z ww. trzech podstawowych źródeł informacji zobrazowany jest na wykresie nr 1.

Wykres nr 1 - Źródła zawiadomień opisowych w 2012 (SAR)

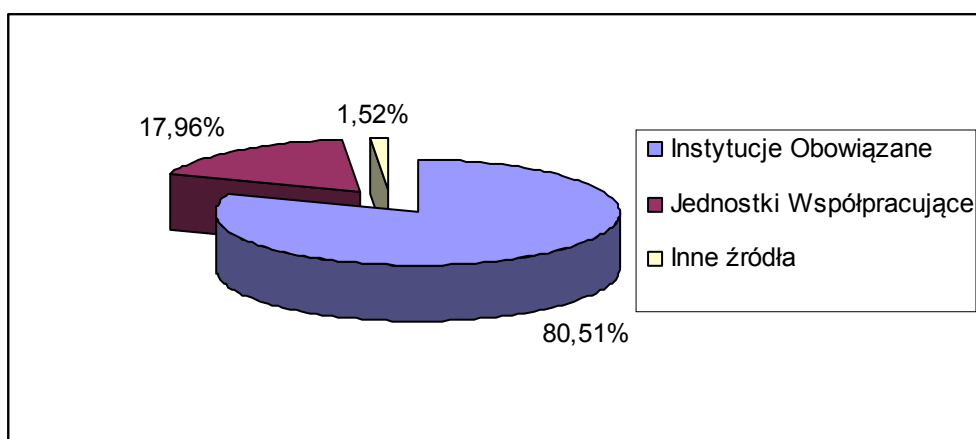


Tabela nr 2 - Podział zawiadomień opisowych z instytucji obowiązanych wg rodzajów instytucji

| Typ instytucji | Liczba SAR'ów | Udział procentowy |
|--|---------------|-------------------|
| banki (w tym oddziały banków zagranicznych, instytucji kredytowych) | 1 805 | 92,37% |
| domy maklerskie lub inne podmioty niebędące bankami prowadzące działalność maklerską | 46 | 2,35% |
| spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe | 22 | 1,13% |
| zakłady ubezpieczeń, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń | 23 | 1,18% |
| doradcy podatkowi, biegli rewidenci i księgowi | 4 | 0,20% |
| notariusze, radcowie prawni i adwokaci | 11 | 0,56% |
| przedsiębiorstwa prowadzące działalność leasingową lub factoringową | 7 | 0,36% |
| inni przedsiębiorcy przyjmujący płatności w gotówce >=15000 EURO | 26 | 1,33% |
| Kantory | 9 | 0,46% |
| inne instytucje finansowe | 1 | 0,05% |
| Suma | 1 954 | 100% |

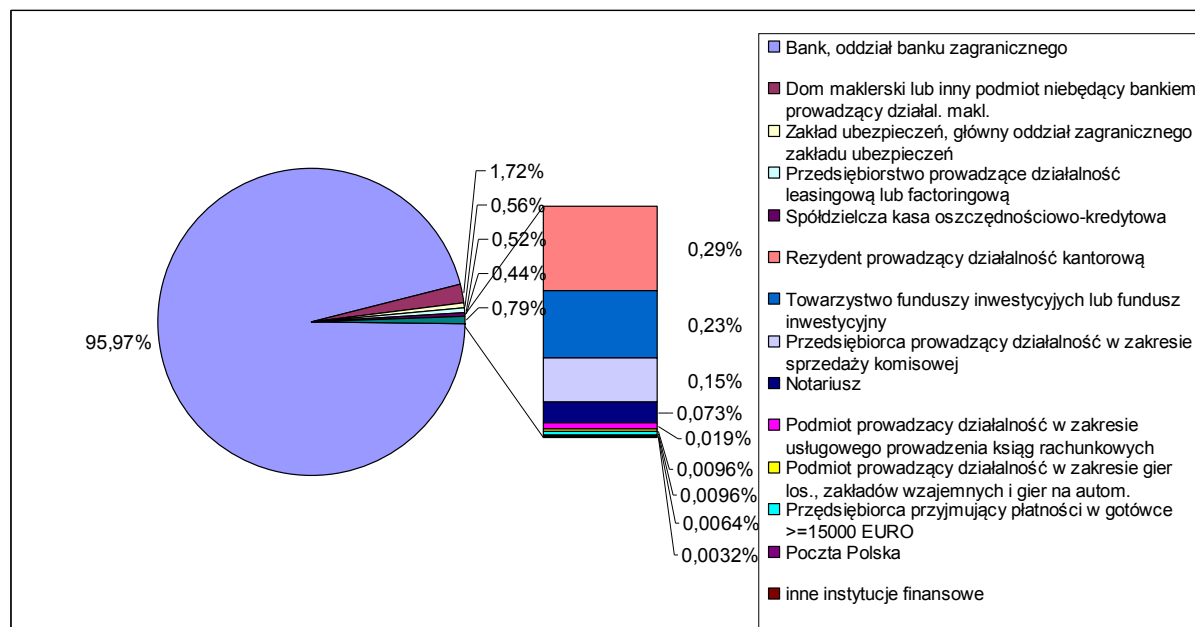
Zawiadomienia opisowe – w porównaniu do pojedynczych transakcji podejrzanych – zawierają więcej informacji, zwłaszcza w odniesieniu do powziętego przez instytucje obowiązane podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących transakcjom. Tak szerokie spectrum informacyjne umożliwia szybszą weryfikację otrzymanych danych w innych źródłach informacji oraz skraca czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania.

W 2012 r. zarejestrowano także 436 zawiadomień opisowych od jednostek współpracujących (JW). Większość z nich pochodziła od organów podporządkowanych Ministrowi Finansów, tj. organów skarbowych, celnych i kontroli skarbowej (blisko 68% wszystkich zawiadomień od JW). Spośród pojedynczych jednostek współpracujących największą liczbę zawiadomień przesłały w 2011 r. Narodowy Bank Polski (10,6%) i Agencja Nieruchomości Rolnych (6,5%).

W 2012 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 31 395 informacji o pojedynczych transakcjach podejrzanych, w tym 31 376 transakcji były oznaczone jako podejrzane o pranie pieniędzy (Suspicious Transaction Reports on Money Laundering, w skrócie STR-ML), a 19 transakcji – jako podejrzane o finansowanie terroryzmu (Suspicious Transaction Reports on Terrorist Financing, w skrócie STR-TF). Rozkład liczby tych transakcji wg rodzajów instytucji obowiązanych ilustruje wykres nr 2. Na przestrzeni lat 2005-2010 GIIF notował roczne zmniejszenie liczby transakcji przekazywanych przez instytucje obowiązane drogą elektroniczną z oznaczeniem jako podejrzane. Analiza tych transakcji w poprzednich latach wykazała duży udział błędów (szczegółowe dane – w sprawozdaniach GIIF z lat 2005-2010) w przekazywanych danych. Były to błędy natury zarówno technicznej, jak i merytorycznej, popełniane przez instytucje obowiązane przy klasyfikacji transakcji. Podejmowane przez GIIF działania i współpraca z instytucjami obowiązаныmi doprowadziły do zauważalnego spadku błędów przy jednoczesnym wzroście jakości przekazywanych informacji. Analiza danych za 2010 r. (dodatkowe informacje w sprawozdaniu GIIF za 2010 r.) potwierdziła wyeliminowanie większości ww. błędów. Po wyeliminowaniu (po kilku latach intensywnej współpracy z instytucjami obowiązаныmi) większości źródeł błędów, w latach 2010 i 2011 zaobserwowano efekt stabilizacji jakości STR-ów przekazywanych do GIIF i jednocześnie wzrost liczby STR-ów przekazanych przez instytucje obowiązane do GIIF. Zjawisko to miało miejsce również w 2012 r. Znaczący wzrost liczby STR-ów wynika również z egzekwowania przez organy kontrolne (GIIF, KNF) rejestracji jako STR w rejestrach instytucji

obowiązanych transakcji wchodzących w skład zawiadomień opisowych kierowanych do GIIF (SAR). Jak opisano wyżej, te ostatnie często dotyczą wielu transakcji, które po ich odnotowaniu w rejestrach instytucji obowiązanych jako STR powiększają liczbę STR'ów przekazywanych w raportach do GIIF. Powoduje to, że liczby STR'ów w kolejnych latach nie są ze sobą w pełni porównywalne.

Wykres nr 2 - Źródła STR-ów w 2012 r.



Blisko 96% zawiadomień o pojedynczych transakcjach podejrzanych przesłały banki, w dalszej kolejności – domy maklerskie, towarzystwa ubezpieczeniowe, podmioty prowadzące działalność leasingową i SKOK-i.

2.2. Informacje o transakcjach ponadprogowych

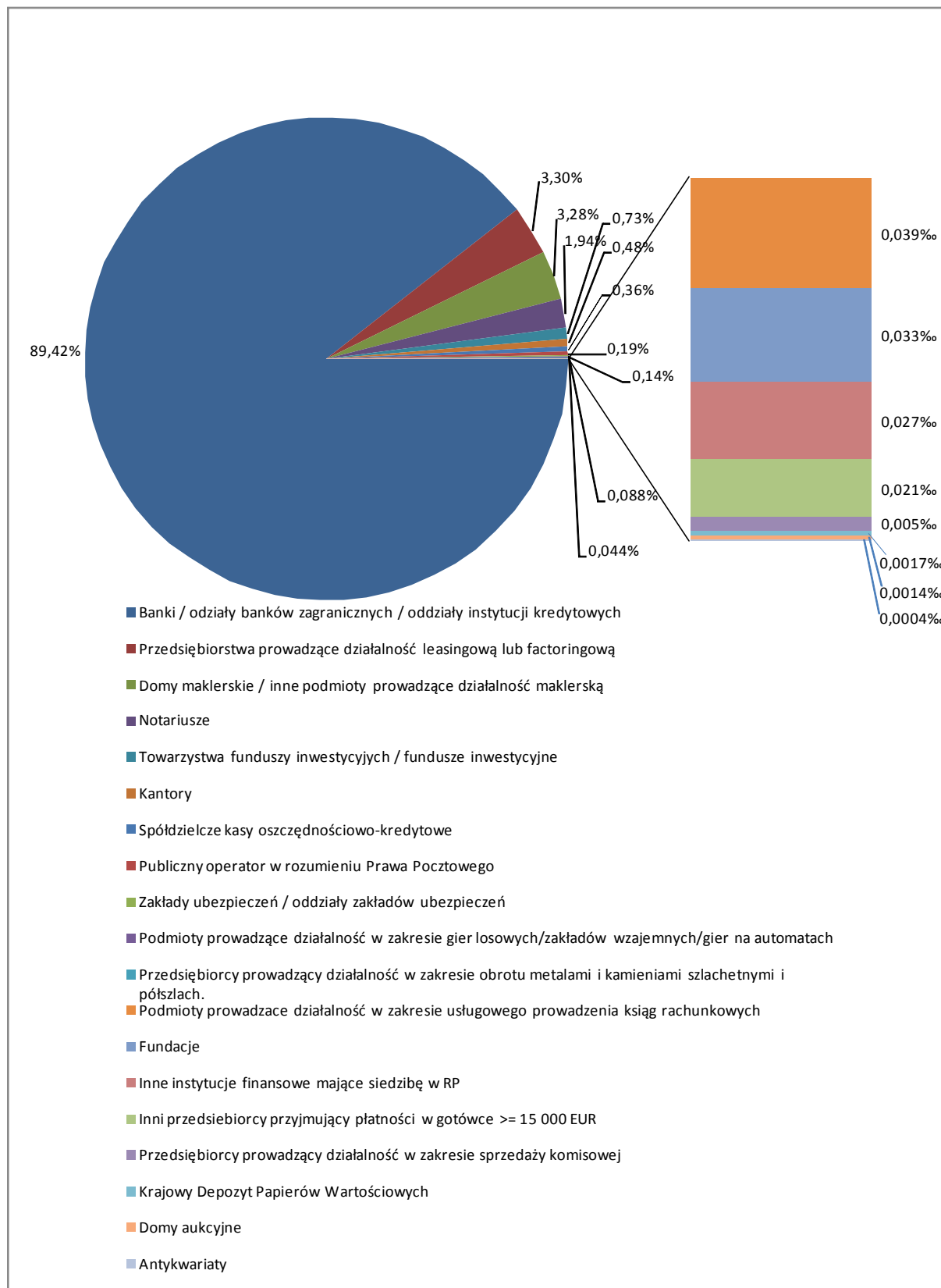
W 2012 r. GIIF otrzymał informacje o blisko 28 mln transakcji, których równowartość przekracza 15 000 EUR (1 000 EUR w przypadku niektórych rodzajów instytucji obowiązanych). Są one gromadzone i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów (tj. jednostce wyodrębnionej w Ministerstwie Finansów w celu wykonywania zadań ustawowych GIIF).

Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo, w postaci plików, w terminie do 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w którym zostały zarejestrowane.

W 2012 r. system informatyczny GIIF przyjął ponad 95 tys. plików z danymi dotyczącymi ww. transakcji. Zgodnie z obowiązującymi zasadami pliki z danymi przekazywane są przy pomocy jednego z trzech kanałów elektronicznych:

- bezpiecznej strony internetowej GIIF (w 2012 r. GIIF otrzymał w ten sposób blisko 92% wszystkich plików),
- bezpiecznej poczty elektronicznej (w 2012 r. GIIF otrzymał w ten sposób ponad 8% wszystkich plików) lub
- płyty CD/dyskietki (w 2012 r. GIIF otrzymał w ten sposób 0,05% wszystkich plików).

Wykres nr 3 - Źródła transakcji ponadprogowych w 2012 r.



W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest zarówno przesłanie przy jej pomocy pliku wygenerowanego

w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach, w 2012 r. w ten sposób dostarczone zostało 68,8% wszystkich plików), jak i wypełnienie formularza zawierającego elektroniczną wersję karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez mniejsze instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o niewielu transakcjach, w 2012 r. w ten sposób dostarczone zostało 23,1% wszystkich plików). Po ponad dwukrotnym wzroście w 2011 r. liczby informacji o transakcjach zarejestrowanych poprzez wypełnienie elektronicznego formularza karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW w stosunku do lat poprzednich (w 2011 r. dotyczyło to prawie 18,3 tys. transakcji, podczas gdy w latach 2008-2010 liczba ta wahała się pomiędzy 6,7 tys. a 8,7 tys. transakcji rocznie), w 2012 r. odnotowano kolejny wzrost liczby transakcji przekazanych tą drogą (ponad 22 tys. transakcji). W połączeniu z systematycznym spadkiem liczby informacji o transakcjach przekazywanych w formie papierowych kart transakcji (w 2008 r. 5,5 tys., w 2009 r. 3,6 tys., w 2010 r. 3,2 tys., w 2011 r. 2,5 tys., w 2012 r. 1,5 tys.) potwierdza to efekty działań podejmowanych przez Departament Informacji Finansowej MF w celu zwiększenia wykorzystania elektronicznego kanału wymiany informacji oraz wskazuje jednoznacznie na fakt rozszerzenia grona mniejszych instytucji obowiązanych raportujących systematycznie informacje o transakcjach do GIIF. Należy jednak zaznaczyć, że nawet ta niewielka część informacji przekazywana przez instytucje obowiązane do GIIF w postaci papierowych kopii kart transakcji wymaga proporcjonalnie znacznie więcej pracy przy gromadzeniu i wprowadzaniu do baz danych.

Rozkład liczby transakcji według rodzaju instytucji przekazującej dane ilustruje wykres nr 3. Najwięcej informacji pochodzi od następujących grup instytucji obowiązanych: banki – 89,42% informacji o transakcjach, podmioty prowadzące działalność maklerską – 3,28% informacji o transakcjach, przedsiębiorstwa prowadzące działalność leasingową lub factoringową – 3,30% oraz notariusze – ok. 1,94% i fundusze inwestycyjne – ok. 0,73% ogółu przekazanych informacji.

Spośród wspomnianych blisko 28 mln transakcji, przekazanych do baz GIIF w 2012 r., 9,66% stanowiły transakcje, zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii transakcji gotówkowych, a 11,34% – transakcje z udziałem podmiotów, dla których instytucja obowiązana wskazała miejsce zamieszkania poza granicami Polski lub obywatelstwo inne niż polskie (2,3% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przelewy przychodzące z zagranicy).

Informacje o transakcjach zostały udostępnione jako dane wejściowe dla dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzewanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka/objętych sankcjami. Automatycznie poszukiwano też powiązań informacji o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnych w systemie (na przykład z zapytaniami zewnętrznych podmiotów – prokuratury, zagranicznego FIU itd.), które były następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów zwracających się do GIIF o przekazanie informacji finansowych. Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie informatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych ad hoc na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych wykorzystywane były również do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów, wykorzystywanych w procesie szczegółowych postępowań analitycznych prowadzonych w Departamencie Informacji Finansowej, podobnie jak

informacje o samych transakcjach, które są bezpośrednio dostępnym źródłem informacji o transakcjach podmiotów pozostających w zainteresowaniu danego postępowania analitycznego. Stanowią one zarówno bezpośrednie źródło informacji o transakcjach, które można znaleźć, zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek, jak i źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów powiązanych poprzez wspólne wystąpienia w łańcuchu transakcji czy rachunków powiązanych poprzez przeprowadzenie na nich transakcji przez ten sam podmiot).

Informacje grupowane w ww. sposób były włączane do prowadzonych postępowań analitycznych oraz zawiadomień i powiadomień kierowanych do prokuratury i innych jednostek współpracujących. Informacje o otrzymanych transakcjach przekazywane są też do prokuratury i innych jednostek współpracujących, na ich wniosek (w roku 2012 dotyczyło to ponad stu tysięcy transakcji).

2.3. Informacje o innych kategoriach danych

Informacje z deklaracji przewozu środków pieniężnych

Zgodnie z art. 15a pkt 5 *ustawy*, organy Straży Granicznej i organy celne przekazują do GIIF informacje z deklaracji przewozu przez granicę UE środków pieniężnych. W 2012 r. (podobnie jak w roku 2011) informacje te były przekazywane z wykorzystaniem elektronicznego kanału komunikacji. GIIF otrzymał informacje o ponad 9 tys. deklaracji przewozu środków, w tym ponad 8300 deklaracji wwozu środków na teren UE i ponad 440 deklaracji wywozu środków z UE złożonych w 2012 r. (GIIF otrzymał też informacje o 308 deklaracjach przewozu środków pomiędzy krajami UE oraz 28 deklaracji przewozu środków pomiędzy krajami spoza UE).

Wartość deklarowanych środków dla przywozu do UE wyniosła (nie licząc wartości środków podanych w sumarycznie kwotowo mniejszych deklaracjach ich przewozu, gdzie wartość określono w 14 walutach innych niż wymienione poniżej) ponad:

- 160 mln EUR,
- 22 mln USD,
- 4 mln PLN,
- 0,5 mln CAD,
- 0,6 mln GBP,
- 298 mln RUB,
- 1,2 mln UAH.

Z kolei dla wywozu środków z UE deklarowana wartość wyniosła (nie licząc wartości środków podanych w sumarycznie kwotowo mniejszych deklaracjach, gdzie wartość określono w 12 walutach innych niż wymienione poniżej) ponad:

- 11,9 mln USD,
- 3,3 mln EUR,
- 0,5 mln CAD,
- 1 mln PLN.

Wwóz najczęściej deklarowali obywatele Ukrainy (w 49% przypadków), następnie obywatele Rosji (w 40% przypadków), Białorusi (w 3,2% przypadków) i Polscy (w 3% przypadków),

a oprócz nich również obywatele 51 innych krajów. Wywóz najczęściej deklarowali obywatele Polski (w 78,6% przypadków), Rosji (w 3,2% przypadków), Kanady (w 3% przypadków) i Stanów Zjednoczonych (w 2,9% przypadków) ponadto obywatele innych 18 krajów.

Jeśli chodzi o kierunki, z których następował wwóz środków na teren UE, to 50% deklaracji dotyczyło środków wwożonych z Ukrainy, 41,6% – z Rosji, 3,5% – z Białorusi. W przypadku wywozu środków z UE deklarowanym miejscem docelowym najczęściej była Rosja (15,4% przypadków), Tajlandia (10,8%), USA (10,4%), Kanada (6,1%), Chiny (5%), Turcji (4,7%) i Bahama(4,1%).

Informacje na bazie art. 8b ust. 5 ustawy

Według *ustawy* do GIIF są przesyłane – oprócz informacji o transakcjach podejrzanych i ponadprogowych – również informacje o przypadkach nieprzeprowadzenia transakcji lub niepodpisania umowy z klientem, lub też o rozwiązaniu takich umów w związku z niemożnością zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego (zgodnie z art. 8b ust. 5 *ustawy*). W 2012 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 15 tego rodzaju informacji.

3. ANALIZY

3.1. Przeciwdziałanie praniu pieniędzy

Uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym w *ustawie* oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest podstawowym zadaniem GIIF. Wykonując to zadanie GIIF bada przebieg transakcji, co do których powziął uzasadnione podejrzenie, udostępnia uprawnionym podmiotom informacje o transakcjach oraz uzyskuje od podmiotów obowiązanych żądane informacje, a także współpracuje z zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu. Wszystkie wyżej wymienione działania są podejmowane w celu przeprowadzenia kompleksowej analizy zebranych informacji pod kątem popełnienia przez podejrzaną podmioty przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Przedmiotowa analiza ma doprowadzić do uprawdopodobnienia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

3.1.1. Postępowania analityczne i ich efekty

Wykonując swoje ustawowe zadania GIIF wszczął w 2012 roku - na podstawie uzyskanych informacji - 1523 postępowania analityczne. Liczba ta obejmuje postępowania dotyczące podejrzenia prania pieniędzy, postępowania z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, a także postępowania wszczęte na bazie informacji przekazanych przez instytucje obowiązane, które nie mogły wykonać obowiązków dotyczących środków bezpieczeństwa finansowego i które nie przeprowadziły transakcji, nie podpisały umowy z klientem lub rozwiązały zawarte już umowy. W stosunku do danych z 2011 r. liczba przeprowadzonych postępowań pozostała w zasadzie na porównywalnym poziomie, tj. wzrosła tylko nieco o ponad 1%. Należy podkreślić, że pojedyncze postępowanie analityczne, prowadzone przez GIIF, może obejmować swoim zakresem kilka - kilkanaście zawiadomień opisowych otrzymanych od różnych instytucji obowiązanych oraz tysiące pojedynczych transakcji podejrzanych i transakcji ponadprogowych.

Wynikiem przeprowadzonych postępowań analitycznych było:

- 1) Przekazanie do właściwych miejscowo prokuratur 111 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy. W przedmiotowych zawiadomieniach zawarto przesłanki, uzasadniające wszczęcie postępowania karnego wobec prawie 0,6 tys. podmiotów, a łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa, wyniosła ponad 4,6 mld PLN. Zawiadomienia zostały przekazane do prokuratur w trybie art. 31 *ustawy* tzn. zostały sporządzone na podstawie posiadanych przez Generalnego Inspektora informacji, ich przetworzenia lub analizy, a jednocześnie GIIF przekazał prokuraturze posiadane materiały uzasadniające podejrzenie prania pieniędzy. Oprócz wymienionych 111 zawiadomień głównych GIIF przekazał również do prokuratur 82 zawiadomienia, które zawierały materiały łączące się podmiotowo bądź przedmiotowo z prowadzonymi przez prokuratury postępowaniami w sprawie prania pieniędzy, a z których wynikało uzasadnione podejrzenie popełnienia tego przestępstwa. Materiały te zostały uzyskane w toku następczych, prowadzonych przez GIIF postępowań analitycznych. Dotyczyły one prawie 0,2 tys. podmiotów, a łączna kwota wartości majątkowych, które były

przedmiotem podejrzenia przestępstwa w tych materiałach, wyniosła ponad 0,4 mld PLN.

- 2) Zablokowanie 141 rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości przynajmniej 66,46 mln PLN, oraz wstrzymanie 3 transakcji na kwotę 0,31 mln PLN (na podstawie art. 18 i 18a *ustawy*). Wskazane wyżej kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe i mogą być niższe od rzeczywistych, gdyż podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu zasilały rachunki, natomiast nie były wypłacane lub przelewane na kolejne rachunki.
- 3) Przekazanie do uprawnionych organów i jednostek 989 informacji w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy* (tj. z własnej inicjatywy GIIF).

Rok 2012 jest kolejnym rokiem, w którym istotnie wzrosła liczba powiadomień przekazanych innym organom i jednostkom przez GIIF w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy*. Ten widoczny (tj. o 85% większa liczba niż w roku poprzednim) wzrost liczby powiadomień, przekazanych z własnej inicjatywy przez GIIF do uprawnionych organów i jednostek, jest wynikiem zdecydowanych działań Generalnego Inspektora, nakierowanych na poprawę współpracy z organami ścigania, organami kontroli skarbowej i innymi jednostkami współpracującymi. Działania te wynikają przede wszystkim ze świadomości zagrożenia zorganizowaną przestępczością, wzrostem profesjonalizmu przestępców oraz procesem powstawania nowych form przestępczości, dostosowujących się do zmian życia społeczno-ekonomicznego, rozwoju technologii czy wykorzystujących istniejące regulacje prawne. Wielowarstwowa i wielopodmiotowa współpraca służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ekonomiczne Państwa jest podstawowym środkiem do przeciwdziałania rozwojowi tego segmentu przestępczości. W omawianym okresie sprawozdawczym 2012 roku GIIF przesłał do uprawnionych organów i jednostek następującą ilość powiadomień:

- 385 do organów kontroli skarbowej,
- 298 na Policję (w tym do Centralnego Biura Śledczego),
- 263 do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w tym do Centrum Antyterrorystycznego),
- 23 do Straży Granicznej,
- 13 do Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
- 4 do Komisji Nadzoru Finansowego,
- 2 do Szefa Służby Celnej
- 1 do Służby Kontrwywiadu Wojskowego

Ustawowa możliwość przekazywania przez GIIF w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy* innym organom i jednostkom informacji o transakcjach objętych przepisami *ustawy* funkcjonalnie wynika z faktu, że prowadzona przez GIIF analiza zebranych informacji pod kątem popełnienia przez podejrzaną podmioty przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu nie zawsze prowadzi do stwierdzenia uzasadnionego podejrzenia popełnienia któregoś z w/w przestępstw. Jednakże na podstawie przedmiotowej analizy można niekiedy sformułować przesłanki do stwierdzenia, że badane transakcje zawierają znamiona czynu zabronionego, którego ściganie leży w kompetencjach ww. organów i jednostek współpracujących. W 2012 roku najwięcej powiadomień w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy* GIIF skierował do organów kontroli skarbowej. Większość z tych powiadomień wskazywała na podejrzenie oszustw podatkowych, opartych na konstrukcji podatku od towarów i usług. Dotyczyły one: zaniżania lub nieujawniania obrotów wskutek fałszowania lub ukrywania faktur; wyłudzenia naliczonego podatku VAT; oszustw typu „znikający podatnik”; oszustw karuzelowych. Istotną część powiadomień stanowiły też informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawnione dochody czy

oszustwa w imporcie towarów. Przeprowadzone - przy wykorzystaniu informacji przekazanych przez GIIF - przez organy kontroli skarbowej oraz organy podatkowe kontrole pozwoliły w wielu wypadkach na naliczenie i odzyskanie przez Skarb Państwa uszczuplonych należności. Ponadto w 2012 r. GIIF zwrócił się do organów kontroli skarbowej z 13 wnioskami o zbadanie legalności pochodzenia określonych wartości majątkowych, celem wyjaśnienia ich źródła.

Druga największa grupa powiadomień trafiła do Policji (w tym do Centralnego Biura Śledczego). Przekazywane informacje o transakcjach po weryfikacji operacyjnej w części spraw przyczyniły się do wszczęcia postępowań przygotowawczych i przedstawienia zarzutów bądź były wykorzystywane w prowadzonych już postępowaniach przygotowawczych.

Adresatem niewielu mniej powiadomień przekazanych przez GIIF była Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Powiadomienia zawierały informacje o transakcjach, których analiza prowadziła do stwierdzenia, że znamiona podejrzanego czynu zabronionego leżą w ustawowych zadaniach nałożonych na Agencję, w tym m.in.: rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa oraz jego bezpieczeństwo, rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także dotyczących produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Powiadomienia przekazywane przez GIIF w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy* stawały się przedmiotem analizy oraz wszechstronnych sprawdzeń poprzez wykonywanie czynności ustawowych zmierzających do weryfikacji przekazanych informacji. Część z przekazanych przez GIIF powiadomień doprowadziła do wszczęcia nowych postępowań przygotowawczych. Inna część została dołączona do już prowadzonych postępowań karnych. Przekazywane przez GIIF informacje o transakcjach były wykorzystywane np. w śledztwach dotyczących działalności zorganizowanych grup przestępczych zajmujących się nielegalnym obrotem olejem napędowym czy też śledztwach dotyczących grup przestępczych zajmujących się zakupem wyrobów tytoniowych bez polskich znaków skarbowych akcyzy i ich przemytem na teren Europy Zachodniej. Przesłane informacje stanowiły też podstawę do opracowywania przez prokuratorów pisemnych wniosków do GIIF o udostępnienie informacji zgromadzonych w trybie i zakresie przewidzianym przepisami *ustawy* na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przeprowadzone w związku z powiadomieniami GIIF postępowania przygotowawcze umożliwiły przedstawienie wielu osobom zarzutów popełnienia przestępstwa oraz odzyskanie środków majątkowych o wielomilionowej wartości. W wielu przypadkach koordynacja działań GIIF i uprawnionych organów ścigania doprowadziła do aresztowań członków grup przestępczych oraz blokady rachunków bankowych z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Dodatkowo powiadomienia przekazane przez GIIF na podstawie art. 33 ust. 3 *ustawy* do organów kontroli skarbowej często stawały się podstawą do wszczynania przez te organy postępowań kontrolnych w zakresie prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu Państwa z tytułu podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Przeprowadzone postępowania kontrolne wielokrotnie wykazywały, że kontrolowane podmioty nie prowadziły rzeczywistej, deklarowanej działalności gospodarczej, a jedynie były podmiotami wystawiającymi „puste” faktury VAT, które u nabywców służyły do nieuprawnionego zmniejszenia podatku

należnego od towarów i usług, co w konsekwencji wpływało na uszczuplenie należności Skarbu Państwa. Ponadto w/w postępowania kontrolne wykazywały, że kontrolowane podmioty nie dokonywały zapłaty do właściwego urzędu skarbowego kwot podatku VAT, które zostały wykazane w wystawionych fakturach sprzedaży. Na podstawie zebranego w postępowaniu kontrolnym materiału dowodowego inspektorzy kontroli skarbowej jako finansowy organ postępowania przygotowawczego wszczynali dochodzenia o przestępstwa skarbowe, przekształcane następnie w śledztwa, prowadzone pod nadzorem prokuratur. Niejednokrotnie również rachunki bankowe, które służyły do uwiarygodnienia transakcji handlowych, których w rzeczywistości nie przeprowadzano - w wyniku koordynacji działań GIIF i innych organów przeciwdziałających oszustwom podatkowym - były blokowane przez GIIF jako związane z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego. Innym wymiernym skutkiem przekazywania przez GIIF powiadomień do organów kontroli skarbowej były wydawane przez te organy decyzje podatkowe. Bezpośrednie efekty przeprowadzonych przez właściwe organy postępowań kontrolnych przekładały się na wydane przez te organy decyzje określające zobowiązania podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatku od osób prawnych, podatku od towarów i usług czy podatku od spadków i darowizn.

Zgodnie z treścią art. 4a ust 3 ustawy, Minister Sprawiedliwości przekazuje GIIF dane zbiorcze „o liczbie postępowań karnych, liczbie osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie, i osób nieprawomocnie i prawomocnie skazanych za przestępstwa, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego, oraz o wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, blokady i wstrzymania transakcji lub orzeczone zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek – w terminie 2 miesięcy od zakończenia roku, za który przekazywane są informacje”.

Wg danych przekazanych z Ministerstwa Sprawiedliwości pismem z dnia 15 marca 2013 r. wynika, że w 2012 r. wszczęto 177 sądowych postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 Kodeksu karnego wobec 650 osób, z których nieprawomocnie skazano 112. W przedmiotowych postępowaniach:

- orzeczone zajęcie wartości majątkowych w wysokości 8 277 307 PLN,
- dokonano zabezpieczeń majątkowych w wysokości 40 807 971 PLN, 7 895 USD, 94 EUR¹;
- orzeczone przepadek mienia w wysokości 544 218 849 PLN.

Jednocześnie poinformowano, że w 2012 r. sądy powszechne nie prowadziły postępowań karnych w związku z przestępstwami z art. 165a Kodeksu karnego. Dodatkowo wskazano, że dane dotyczące liczby prawomocnie skazanych osób dorosłych za przestępstwa z art. 299 Kodeksu karnego będą dostępne w czerwcu 2013 r. i mogą zostać przekazane niezwłocznie po otrzymaniu ich ze statystycznej bazy danych Krajowego Rejestru Karnego.

Z kolei z danych uzyskanych z Prokuratury Generalnej wynika, że w 2012 r. w związku z podejrzeniem prania pieniędzy:

- wszczęto 208 postępowań przygotowawczych (w tym 73 postępowania w fazie *ad personam* dotyczące 174 podejrzanych),

¹ W tym ujęto hipotekę przymusową na 6 lokalach, zabezpieczenie komputera przenośnego TOSHIBA oraz monitora bez określania wartości, a także zabezpieczono samochody, telewizory, komputer przenośny marki PIONEER XV, zabudowaną i niezabudowaną nieruchomość oraz lokal mieszkalny, a także zabezpieczenia majątkowe do kwot po 200 tys. PLN na 2 nieruchomościach.

- sporządzono 53 akty oskarżeń wobec 357 osób,
- umorzono 80 śledztw²,
- odmówiono wszczęć śledztwa w 21 przypadkach,
- wydano 30 wyroków skazując 74 osoby.

Jako efekty postępowań wszczętych na bazie zawiadomień GIIF, Prokuratura Generalna wskazała 19 aktów oskarżeń o czyny określone w art. 299 Kodeksu karnego dotyczących 168 oskarżonych³, 13 wyroków dotyczących 45 skazanych.

W 2012 r. GIIF dokonał również analizy otrzymanych uzasadnień postanowień o umorzeniu postępowań oraz postanowień o odmowie wszczęcia postępowania w sprawach o pranie pieniędzy. Tak jak w latach poprzednich najczęstszą przyczyną umorzeń i odmów wszczęcia postępowania był brak wskazania przez GIIF przestępstwa pierwotnego (tj. bazowego) w stosunku do prania pieniędzy, czyli źródła pochodzenia środków podlegających praniu; brak wskazania przez GIIF dowodów na przestępstwo bazowe, nieuznawanie przez prokuratorów przestępstw karnoskarbowych jako przestępstw bazowych dla prania pieniędzy; fakt popełnienia przestępstwa bazowego poza granicami Polski.

Ponadto zauważono, że umorzeniom postępowań karnych z art. 299 Kodeksu karnego, tak jak w latach poprzednich, towarzyszyły przypadki postawienia zarzutów w związku z popełnieniem czynów zabronionych innych niż pranie pieniędzy lub ww. postanowienia o umorzeniu postępowania były w wielu przypadkach częściowe i odnosiły się do wybranych osób podejrzanych.

Zauważany od paru lat niniejszy problem stał się podstawą do zorganizowania w dniu 30 października 2012 r. spotkania przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów z przedstawicielami Prokuratury Generalnej. Jego tematem była współpraca GIIF z prokuraturami, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii umorzeń i odmów wszczęć postępowania. Wynikiem przeprowadzonych rozmów, było opracowanie i przesłanie w grudniu 2012 r. przez Prokuraturę Generalną do wszystkich Prokuratorów Apelacyjnych, wytycznych i zaleceń wskazujących m.in., że *ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu* nie obliguje GIIF do wskazywania przestępstwa bazowego. Brak uprawnień do podejmowania czynności śledczych i operacyjnych uniemożliwia ustalenie takiego przestępstwa. W konsekwencji, GIIF nie możliwości zebrania i przekazania prokuraturze materiału dowodowego dotyczącego przestępstwa pierwotnego do prania pieniędzy.

3.1.2. Przykładowe kierunki analiz

Pranie pieniędzy pochodzących z przestępstw karno-skarbowych

Najczęściej występującym obszarem, wskazywanym w zawiadomieniach kierowanych do GIIF w 2012 r. przez instytucje obowiązane oraz jednostki współpracujące były tzw. przestępstwa prania pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z wyłudzeniami podatku VAT. W tym przypadku tzw. przestępstwem bazowym jest z reguły wyłudzenie nienależnego zwrotu nadwyżki naliczonego podatku VAT nad należnym. Podmiot występujący o zwrot nadwyżki z reguły nie dokonuje faktycznych dostaw wewnątrzwspólnotowych, które wykazuje w rozliczeniach z urzędem skarbowym. Stanowi to podstawę do żądania zwrotu

² W tym 42 wszczętych po zawiadomieniach w GIIF.

³ Z informacji wpływających do GIIF wynika, że wynikiem postępowań prowadzonych na podstawie zawiadomień GIIF były także akty oskarżeń o inne przestępstwa niż określone w art. 299 Kodeksu karnego.

podatku od towarów i usług naliczonego z tytułu deklarowanego nabycia towarów często odpowiadającego wysokości dokonanych (fikcyjnych) dostaw. W 2012 r. najczęściej zawiadomień od instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących z tego obszaru dotyczyło obrotu: elektroniką, komponentami biopaliw, metalami szlachetnymi, w tym granulatem złota i elementami stalowymi.

Zazwyczaj, w procedurze wyłudzeń VAT w obrocie metalami szlachetnymi mamy do czynienia z podmiotami gospodarczymi zarejestrowanymi w Polsce, natomiast właścicielami podmiotów są głównie obywatele Estonii i Łotwy.

Innym obszarem, w którym mamy do czynienia z praniem pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z wyłudzeniami podatku VAT jest obrót telefonami komórkowymi, konsolami PlayStation, gramami komputerowymi. Chodzi zarówno o obrót krajowy, jak też wewnątrzspółnotowy. W tym procedurze mamy do czynienia z szerokim kręgiem kontrahentów, często z podmiotem lub podmiotami z innego kraju Unii Europejskiej (UE). Polskie podmioty gospodarcze zaangażowane w ten proceder (nowozakładane lub kupowane przez obywateli innych państw) często pełnią rolę tzw. przedsiębiorstwa symulującego, którego główną rolą jest transfer środków za granicę. W większości przypadków zapłata za towar następuje w tym samym dniu, w którym wystawiono fakturę lub też doszło do transakcji zakupu czy też sprzedaży. Towar jest szybko odsprzedawany i zazwyczaj na rachunkach brak jest transakcji potwierdzających zapłatę za transport towaru lub część transportu. Szybkość transferu środków poprzez rachunki wielu spółek współpracujących tylko pozornie ma na celu skomplikowanie rozliczeń podatkowych, zarówno krajowych jak i zagranicznych, a co za tym idzie wyłudzenie podatku zarówno w Polsce jak i innych krajach. Jako właściciele spółek występują niejednokrotnie obywatele krajów UE pochodzenia arabskiego lub hinduskiego, pełniący rolę tzw. „słupów” i prawdopodobnie powiązani z zorganizowaną grupą przestępczą o wymiarze międzynarodowym, trudniącą się zakładaniem nowych podmiotów gospodarczych wykorzystywanych w procedurze wyłudzeń VAT. Zmianym jest fakt krótkotrwałego istnienia tych podmiotów, które tworzone są tylko po to, żeby wytransferować jak najwięcej środków za granicę, nie rozliczając się przed właściwymi organami podatkowymi. Dodatkowo niektóre zaangażowane w proceder podmioty dokonują eksportu towaru do państw takich jak Hong Kong i Zjednoczone Emiraty Arabskie, często po cenach nieróżniących się od cen zakupu, co przy uwzględnieniu dodatkowo kosztów transportu, czyni te transakcje handlowe nieuzasadnionymi z punktu widzenia ekonomicznego. Opisywane transakcje i schematy pojawiające się w zawiadomieniach instytucji obowiązanych oraz jednostek współpracujących świadczą o tym, że prawdopodobnie mamy do czynienia z tym samym towarem, który podlega obrotowi w kręgu podmiotów najprawdopodobniej powiązanych z międzynarodową grupą przestępczą.

W 2012 r. zauważono również, że w obszarach ryzyka wskazywanych przez GIIF w latach poprzednich nastąpiła zmiana metod stosowanych przez grupy przestępcze albo grupy te zaczęły stosować już znane metody w szerszym zakresie. Tak jest w przypadku wykorzystywania polskich podmiotów jako tzw. „słupy” i „przedsiębiorstwa symulujące” przez obywateli pochodzących z krajów azjatyckich.

Coraz częściej pojawiały się w prowadzonych analizach polskie podmioty, których przedmiotem działalności była m.in. pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych, pozostałe pośrednictwo pieniężne.

Z prowadzonych analiz wynika, że podmioty takie nie ukrywają, iż działają na rzecz osób trzecich, a ich działalność polega na zbieraniu gotówki (np. po uprzednim podpisaniu umowy) od różnych firm, dokonywaniu wpłat na swój rachunek i przelewów zagranicznych m.in. do Chin. Są to środki o bardzo dużej wartości, a ich źródło pozostaje nieznane. Czas „obiegu”

środków od dokonania wpłaty gotówkowej do dokonania przelewu za granicę jest bardzo krótki.

Znamiennym jest również fakt braku innych transakcji na rachunkach polskiego podmiotu uczestniczącego w procederze, brak rozliczeń z urzędami skarbowymi, ZUS, brak opłat za energię elektryczną, telefon i innych opłat związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Pranie pieniędzy pochodzących z obrotu wirtualną walutą

W 2012 r. zaobserwowano nowe zjawisko, nowy obszar wykorzystywany w procederze prania pieniędzy – obrót wirtualną walutą Bitcoins (BTC).

Bitcoins – to cyfrowa waluta stworzona w 2009 r. przez Satoshiego Nakamoto. Jednostki BTC mogą zostać zapisane na komputerze osobistym w formie pliku portfela lub przetrzymywane w prowadzonym przez osoby trzecie zewnętrznym serwisie zajmującym się przechowywaniem takich portfeli. Ich „budowa” pozwala na anonimowe posiadanie własności oraz jej transfery. Są akceptowane zarówno jako zapłata za usługi internetowe, jak i za realne dobra. Kurs BTC w stosunku do PLN wg stanu na dzień sporządzenia sprawozdania wynosił 1 BTC – 98,3 PLN (22.02.2013r.)

Obrót BTC został zidentyfikowany na świecie jako nowy obszar zagrożenia związanego z praniem pieniędzy.

Zorganizowane grupy przestępcze wykorzystują wirtualną walutę cyfrową w celu ukrycia faktycznego źródła pochodzenia środków finansowych. Z waluty tej korzystają m.in. podmioty zajmujące się działalnością związaną z grami hazardowymi - szacuje się, że już pod koniec 2012 r. przechowywano w obszarze internetowych gier hazardowych na wirtualnych rachunkach Bitcoins o wartości ok. 300 mln USD. Wartość ta systematycznie wzrasta co da się oszacować po dynamice wzrostu kursu waluty BTC w stosunku do innych walut. Z raportów instytucji związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy wynika, że np. grupy przestępcze związane z handlem narkotykami wynajmują osoby specjalizujące się w cyberprzestępczości i wykorzystują je do obrotu walutą wirtualną, która w kolejnej fazie prania pieniędzy jest ponownie zamieniana np. w kantorach na walutę tradycyjną.

Wzrasta również liczba osób korzystających z Bitcoins, oraz liczba firm, które przyjmują płatności w tej walucie, np. firmy internetowe oferujące zakupy przez Internet.

Obszar ten w związku z dużą anonimowością wymaga intensywnych działań instytucji przeciwdziałających przestępstwom finansowym.

Pranie pieniędzy pochodzących z nielegalnego obrotu towarami

Analizy prowadzone przez GIIF w zakresie prania pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z nielegalnym handlem towarami dotyczą przede wszystkim: sterydów, substancji psychoaktywnych, leków, tytoniu oraz podrabianych kosmetyków i odzieży. Możliwość identyfikacji tego typu przestępstw bazowych odnosi się głównie do sytuacji, kiedy kupujący nie odbierają towaru osobiście u sprzedającego, lecz w formie przesyłek i jednocześnie dokonują płatności przelewem bankowym, przekazem pocztowym albo pieniężnym, bądź za pośrednictwem podmiotów świadczących usługi płatnicze. Dodatkowo z uwagi na to, że pojedyncza płatność realizowana przez zamawiającego wynosi od kilkudziesięciu do kilku tysięcy złotych, wykrycie osób biorących udział w praniu pieniędzy z tego rodzaju przestępstw zależy w głównej mierze od efektywności instytucji obowiązanych w identyfikacji tych transakcji jako podejrzane.

Duże rozdrobnienie pojedynczych transakcji oraz znaczna liczba osób zaangażowanych w proceder stanowi największy problem we właściwej identyfikacji rzeczywistej skali danego zjawiska, co także ma wpływ na sposób postrzegania oraz przeciwdziałania zjawisku nielegalnego handlu i praniu pieniędzy przez powołane do tego organy. Jednak zdolność instytucji obowiązanych do poprawnej identyfikacji jak największej liczby transakcji podejrzanych, umożliwia powiązanie różnych osób dokonujących lub otrzymujących analogiczne transfery, często w różnym czasie i w różnych miejscach.

Innym ograniczeniem mającym wpływ na skuteczność działania jest to, że za wyjątkiem sytuacji, kiedy dochodzi do sprzedaży podrobionych towarów jako oryginalne, kupujący nie są zainteresowani zgłaszaniem przestępstw. Ponadto bardzo często osoby przyjmujące płatności są werbowane jedynie do odbioru płatności za dostarczone towary i są jedynie pośrednio powiązane z organizatorami. Zdarza się też, że odbiór płatności albo założenie rachunków, na które wpływają transfery dokonywane jest na podstawie fałszywych danych osobowych oraz dokumentów.

Instytucje obowiązane najczęściej zgłaszają przypadki, gdy znaczna grupa osób dokonuje jendorazowych płatności na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Niejednokrotnie zlecający przelew jako beneficjenta wpisuje inne dane niż osoba, na rzecz której prowadzony jest rachunek. Tytuły przelewów zazwyczaj są ogólnikowe, ale zdarza się też, że wskazywana jest konkretna nazwa towaru, co już na etapie analizy finansowej umożliwia stwierdzenie, z handlem jakiego rodzaju towarem mogą być powiązane poszczególne transfery.

Wyniki analizy są z reguły przekazywane organom ścigania. Powiadomienie od GIIF staje się często podstawą do podjęcia działań przez prokuraturę lub policję w celu weryfikacji osób biorących udział w potencjalnie nielegalnej działalności oraz sprawdzenia, z handlem jakiego rodzaju towarem mamy do czynienia. Równie często zdarza się też, że policjanci wcześniej identyfikują grupę przestępczą, a informacje o przepływach finansowych potwierdzają lub poszerzają posiadaną przez nich wiedzę na temat skali działalności i zaangażowanych osób.

Część zorganizowanych grup przestępczych zajmujących się nielegalnym obrotem towarami dokonuje podziału zadań w ten sposób, że odrębna grupa zajmuje się wytwarzaniem lub kupnem towarów w celu ich dalszej odsprzedaży, inne osoby dostarczają towar indywidualnym odbiorcom, a jeszcze inne biorą udział w odbieraniu płatności i praniu pieniędzy. Taki schemat działania przyjęły cztery duże grupy przestępcze zidentyfikowane przez GIIF w ostatnich latach, a zajmujące się głównie sprzedażą anaboliów. Na podstawie m.in. informacji przekazanych organom ścigania udało się zatrzymać zarówno organizatorów procederu, jak i pozostałe zwerbowane przez nich osoby i postawić im zarzuty także obejmujące art. 299 Kodeksu karnego.

3.2. Przeciwdziałanie finansowaniu terroryzmu

Ustawowe zadania GIIF sytuują go jako organ administracji rządowej właściwy w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. GIIF jest jedną z instytucji uczestniczących w systemie antyterrorystycznej ochrony kraju. Poprzez funkcjonalny charakter czynności wykonywanych przez ten organ - dotyczących uzyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i analizowania informacji w trybie określonym w *ustawie* oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu - w przyjętym w Polsce systemie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych działalność GIIF ma charakter działalności na poziomie taktycznym.

Realizując ustawowe zadania z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2012 r. GIIF wszczął 12 postępowań analitycznych dotyczących podejrzanych transakcji, które

potencjalnie mogły mieć związek z finansowaniem terroryzmu. Postępowania te zostały wszczęte zarówno na podstawie zawiadomień od instytucji obowiązanych, jak i z własnej inicjatywy GIIF. W większości przypadków do wszczęcia tych postępowań doprowadziła analiza transakcji przeprowadzanych przez osoby pochodzące z krajów podejrzewanych o wspieranie terroryzmu lub z krajów, na terenie których prowadzą aktywne działania ugrupowania terrorystyczne. Analizie poddawano zarówno transakcje mające charakter działalności legalnej, jak i transakcje, co do których wstępna weryfikacja pozwalała przyjąć za uprawdopodobnione, że badana działalność może mieć charakter przestępczy. W wyniku przeprowadzonej analizy w zakresie ww. postępowań analitycznych, a także postępowań wcześniej założonych oraz informacji uzyskanych na podstawie art. 8 ust. 3 *ustawy*, w 2012 r. GIIF skierował, w trybie art. 33 ust. 3 *ustawy*, 17 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w tym do Centrum Antyterrorystycznego). Ponadto w związku z intensyfikacją transakcji finansowych w Polsce, dokonywanych przez osoby pochodzące z krajów podejrzewanych o wspieranie terroryzmu lub z krajów, na terenie których prowadzą aktywne działania ugrupowania terrorystyczne, GIIF skierował 4 powiadomienia do jednostek organizacyjnych Straży Granicznej.

GIIF jest członkiem Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTT), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewniać współdziałanie administracji rządowej w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu. W 2012 r. GIIF oraz jego przedstawiciele uczestniczyli w pracach w/w Zespołu oraz w pracach Zespołu Zadaniowego – Stałej Grupy Ekspertckiej (SGE), wspierającego merytorycznie MZTT. Międzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych podejmuje działania na poziomie strategicznym dla polskiego systemu zabezpieczenia antyterrorystycznego, w jego skład wchodzi szefowie wszystkich służb i instytucji, w których właściwości rzeczowej leży rozpoznawanie, przeciwdziałanie i zwalczanie terroryzmu.

Jak co roku przedstawiciel GIIF uczestniczył również w pracach działającej od 2005 r. Wspólnej Polsko-Amerykańskiej Grupy ds. Zwalczania Terroryzmu. Grupa ta stanowi platformę wymiany informacji i doświadczeń w zakresie przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych, jej członkowie wymieniają się informacjami dotyczącymi wspólnych polsko-amerykańskich inicjatyw, w szczególności o charakterze szkoleniowym, związanych z przeciwdziałaniem i zwalczaniem terroryzmu oraz usuwaniem skutków ewentualnych zamachów. Na szczeblu roboczym uczestniczą w pracach Grupy przedstawiciele właściwych polskich służb i jednostek organizacyjnych oraz przedstawiciele strony amerykańskiej. Kwestie związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu są jednym z podstawowych obszarów, w którym polskie i amerykańskie służby i instytucje chciałyby w bliskiej perspektywie współpracować, co zostało ujęte we wnioskach z jednego w 2012 roku oficjalnego posiedzenia Grupy.

W 2012 r. GIIF na bieżąco współpracował z Centrum Antyterrorystycznym Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (CAT ABW). Szczególna intensyfikacja działań miała miejsce w okresie poprzedzającym oraz w czasie trwania Turnieju Finałowego UEFA EURO 2012. Mając na względzie jak najlepsze zabezpieczenie antyterrorystyczne w/w imprezy, oprócz współpracy na poziomie krajowym GIIF podjął również działania na szczeblu międzynarodowym. W lutym 2012 roku podpisany został protokół dodatkowy do Porozumienia o współpracy pomiędzy GIIF a FIU Ukrainy, dotyczący transakcji finansowych związanych z legalizacją (praniem) środków pochodzących z przestępstwa i/lub finansowaniem terroryzmu, oraz związanych z nimi osób fizycznych i prawnych. Na mocy przedmiotowego protokołu wymiana informacji pomiędzy Stronami porozumienia uległa intensyfikacji i skrócił się czas jej wymiany.

4. KONTROLE

4.1. Kontrole przeprowadzone przez GIIF

GIIF na 2012 rok zaplanował przeprowadzenie 16 kontroli, przeprowadzonych zostało 19 kontroli⁴ w następujących instytucjach obowiązanych:

- Towarzystwa Ubezpieczeniowe na Życie – 4,
- Banki – 3,
- Podmioty prowadzące działalność factoringową – 3,
- Podmioty prowadzące działalność leasingową – 3
- Domy aukcyjne – 2,
- Przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn. zm.) – 2,
- Firmy inwestycyjne – 1,
- Instytucje płatnicze – 1.

W wyniku przeprowadzonych kontroli ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających z *ustawy*. Stwierdzone nieprawidłowości to:

- 1) Braki natury formalnej, tj. niedostosowanie wewnętrznych procedur do aktualnie obowiązujących przepisów *ustawy*, procedury wewnętrzne nie zawierały wszystkich wymaganych prawem zapisów. Instytucje obowiązane w swoich regulacjach nie rozróżniają sposobu przeprowadzania bieżącej analizy transakcji oraz przeprowadzania analizy w celu dokonania oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, na podstawie której stosowane są odpowiednie środki bezpieczeństwa finansowego.
- 2) Nieprawidłowości merytoryczne:
 - brak rejestracji transakcji o równowartości przekraczającej 15.000 euro, o których mowa w art. 8 ust. 1 *ustawy*;
 - przekraczanie terminu rejestracji tych transakcji, określonego w § 2 ust. 2 rozporządzenia;
 - niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, w szczególności: brak identyfikacji beneficjenta rzeczywistego; nie uzyskiwanie informacji dotyczących celu i zamierzonego przez klienta charakteru stosunków gospodarczych oraz brak bieżącego monitorowania stosunków gospodarczych z klientem, w tym badania przeprowadzanych transakcji w celu zapewnienia, że przeprowadzane transakcje są zgodne z wiedzą instytucji obowiązanej o kliencie i profilu jego działalności oraz z ryzykiem, a także, w miarę możliwości, badaniu źródła pochodzenia wartości majątkowych oraz bieżącym aktualizowaniu posiadanych dokumentów i informacji;
 - nieprzechowywanie przez wymagany okres informacji uzyskanych w wyniku stosowania tych środków bezpieczeństwa finansowego;

⁴ Różnica pomiędzy ilością przeprowadzonych a ilością zaplanowanych kontroli wynika przede wszystkim z tego, że część kontroli było kontrolami podjętymi „ad hoc” poza planem z uwagi na ryzyko związane z działalnością skontrolowanych instytucji.

- nieprzechowywanie przez wymagany okres udokumentowanych wyników analizy transakcji;
- 3) Niezapewnienie pracownikom udziału w uzupełniających programach szkoleniowych dotyczących obowiązków przewidzianych w znowelizowanych przepisach *ustawy* oraz nieprawidłowe wypełnianie kart transakcji.

Zgodnie z art. 27 *ustawy*, informacje o wynikach kontroli przeprowadzanych przez kontrolerów GIIF przekazywane były instytucjom nadzorującym do dalszego wykorzystania służbowego.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli GIIF skierował do właściwej miejscowo prokuratury 7 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Przedmiotowe zawiadomienia dotyczyły niedopełnienia obowiązku, o którym mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 *ustawy*, czyli:

- rejestracji transakcji, przekazania GIIF dokumentów dotyczących tej transakcji lub przechowywania przez wymagany okres rejestru tych transakcji lub dokumentów dotyczących tej transakcji,
- zachowania środków bezpieczeństwa finansowego, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 10a ust. 1 *ustawy*, lub przechowywania informacji uzyskanych w związku ze stosowaniem środków bezpieczeństwa finansowego.

Ponadto jedno z zawiadomień dotyczyło art. 299 § 2 w związku z § 1 *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeksu karnego* (Dz. U. z 1997, nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

4.2. Kontrole przeprowadzone przez instytucje nadzorujące

Zgodnie z przepisem art. 21 ust. 4 *ustawy*, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF wynika, że w 2012 roku:

- Narodowy Bank Polski – przeprowadził 687 kontroli kantorów,
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa – przeprowadziła 19 kontroli w Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo Kredytowych,
- Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła 46 kontroli,
- Prezesi Sądów Apelacyjnych – przeprowadzili 130 wizytacji w kancelariach Notarialnych,
- Naczelnicy Urzędów Celnych – przeprowadzili 159 kontroli w podmiotach prowadzących salony gier i kasyna gry,
- Urzędy Kontroli Skarbowej – przeprowadziły 114 kontroli.

Materiał dowodowy zgromadzony w toku kontroli i przekazywany do GIIF przy wynikach kontroli stanowi podstawę dla GIIF do nakładania kar pieniężnych.

4.3. Postępowania administracyjne w zakresie nakładania kar pieniężnych

Postępowania w sprawie nałożenia kar pieniężnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 34a *ustawy* prowadzone są na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego. Nakładanie kar pieniężnych należy do właściwości GIIF. Przy ustalaniu wysokości kary

pieniężnej GIIF uwzględnia rodzaj i zakres naruszenia, dotychczasową działalność instytucji oraz jej możliwości finansowe.

W 2012 r. GIIF wszczął 76 postępowań administracyjnych w sprawie nałożenia na instytucje obowiązane kar pieniężnych za nieprzestrzeganie przepisów *ustawy*. Na podstawie wyników własnych kontroli GIIF wszczęto 11 postępowań (tj. 14,47% ogółu wszczętych postępowań), a 65 postępowań (85,53% ogółu wszczętych postępowań) na podstawie wyników kontroli, o których mowa w art. 21 ust. 3 *ustawy*⁵.

Generalny Inspektor Informacji Finansowej wydał w 2012 r. 74 decyzje administracyjne, z czego:

- 9 decyzji wydanych zostało w wyniku postępowań wszczętych w 2011 r.,
- 65 decyzji wydanych zostało w wyniku postępowań wszczętych w 2012 r.,
- 6 decyzjami umorzono prowadzone postępowania administracyjne,
- 68 decyzjami nałożono na instytucje obowiązane kary pieniężne w wysokości od 500 do 625.000 zł.

W 2012 r. GIIF w wydanych decyzjach określił kary pieniężne na łączną kwotę 2.063 500 zł. Nałożone przez GIIF kary pieniężne stanowiły dochód budżetu państwa.

Od wydanych przez GIIF decyzji wniesiono w 2012 r. 11 odwołań do Ministra Finansów. Minister Finansów utrzymał w mocy 4 decyzje GIIF, w 3 przypadkach uchylił decyzje GIIF w części dotyczącej wysokości kary pieniężnej i orzekł kary pieniężne w kwotach niższych, w 1 przypadku uchylił decyzję GIIF w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji, a w 3 przypadkach, na dzień 31 grudnia 2012 r., postępowania administracyjne przed organem II instancji były w toku.

W 2012 r. Minister Finansów wydał w II instancji 11 decyzji administracyjnych będących skutkiem odwołań stron od decyzji wydanych przez GIIF. Trzy decyzje zostały wydane w wyniku odwołań wniesionych w 2011 r., a 6 w 2012 r. W swoich rozstrzygnięciach Minister Finansów w:

- 5 przypadkach utrzymał w mocy decyzje GIIF,
- 4 przypadkach uchylił decyzje GIIF w części dotyczącej wysokości kary pieniężnej i orzekł kary pieniężne w kwotach niższych,
- 2 przypadkach uchylił decyzje GIIF w całości i przekazał sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji.

W 2012 r. przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie odbyło się 7 rozpraw w następstwie skarg złożonych na decyzje Ministra Finansów. W 6 przypadkach Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił skargi, a w jednym przypadku uchylił decyzję Ministra Finansów.

⁵ Art. 21 ust 3. Kontrolę, o której mowa w ust. 1, realizują również w ramach sprawowanego nadzoru lub kontroli, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach:

- 1) Prezes Narodowego Banku Polskiego - w odniesieniu do podmiotów prowadzących działalność kantorową;
- 2) Komisja Nadzoru Finansowego;
- 3) właściwi naczelnicy urzędów celnych w stosunku do podmiotów urządzających i prowadzących gry losowe, zakłady wzajemne, gry na automatach oraz gry na automatach o niskich wygranych;
- 4) prezesi sądów apelacyjnych - w odniesieniu do notariuszy;
- 5) Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa;
- 6) właściwi wojewodowie lub starostowie - w odniesieniu do stowarzyszeń;
- 7) organy kontroli skarbowej.

5. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

5.1. Wymiana informacji z jednostkami krajowymi

Na podstawie art. 32 i 33 *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, GIIF otrzymuje wnioski o informacje kierowane przez uprawnione do tego organy (względnie osoby upoważnione przez te organy) i jednostki. Z roku na rok rośnie ilość zapytań otrzymywanych przez GIIF. Należy podkreślić, że GIIF dokłada wszelkich starań, aby odpowiedzi na wnioski były kompletne. Przygotowanie odpowiedzi na otrzymywane wnioski o informacje jest związane z przetworzeniem, a w przypadku części wniosków z wstępną analizą informacji będących w posiadaniu GIIF.

5.1.1. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi prokuratury i sądami

GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych prokuratury 324 wnioski (w 2011 r. było to 259 wniosków) dotyczące 2531 podmiotów (wobec 2140 podmiotów w 2011 r.). Przekazywane one były w związku z prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi w sprawach dot. podejrzenia popełnienia różnych przestępstw, w tym czasami w powiązaniu z podejrzeniem popełnienia przestępstwa prania pieniędzy. Najczęściej identyfikowane braki formalne:

- wnioski o historii rachunków i wszelką dokumentację bankową, która nie występuje w zasobach GIIF (postępowania nadzorowane przez prokuratora z art.299 Kodeksu karnego na podstawie zawiadomień z innych źródeł lub w postępowaniach karnych dotyczących innych przestępstw, niż przestępstwo prania pieniędzy),
- wnioski o wystąpienie przez GIIF do instytucji obowiązanych w celu ustalenia rachunków bankowych w postępowaniach karnych nadzorowanych przez jednostki organizacyjne prokuratury, prowadzonych na podstawie zawiadomień ze źródeł innych niż GIIF,
- wnioski o udzielenie informacji o transakcjach, w szczególności bankowych, które nie uwzględniały faktu, że banki mają obowiązek przechowywania informacji o transakcjach za okres 5 lat, licząc od pierwszego dnia roku następującego po roku, w którym dokonano ostatniego zapisu związanego z transakcją,
- wnioski o uzyskanie danych z monitoringu bankowego,
- wnioski dotyczące uzyskania oryginałów dokumentacji źródłowej transakcji lub oryginałów umów o prowadzenie rachunków,
- kierowanie, zamiast wniosków o udzielenie informacji, postanowień o żądaniu wydania rzeczy i przeszukaniu, które w przypadku organów informacji finansowej nie mają zastosowania.

W 2012 r. odnotowano wzrost liczby wniosków kierowanych przez jednostki organizacyjne prokuratury, zawierających niepełne dane identyfikacyjne podmiotów, co w rezultacie wydłużało termin ich realizacji, w związku z koniecznością uzupełniania brakujących danych. GIIF odnotował również 2 wnioski o udzielenie informacji, które złożyły sądy cywilne w związku z prowadzonymi postępowaniami cywilnymi. Należy jednak zaznaczyć, że GIIF na podstawie przepisów *ustawy*, może udostępniać informacje wyłącznie na wniosek sądów na potrzeby postępowań karnych.

Na podstawie art.14 ust.2 *ustawy*, podobnie jak w latach 2010-2011 r., jednostki organizacyjne prokuratury miały obowiązek przekazywać informacje na temat:

- przedstawienia zarzutu popełnienia przestępstw, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego.
- wszczęcia oraz zakończenia postępowania w sprawie o przestępstwa, o których mowa w art. 165a lub art. 299 Kodeksu karnego.

Jednostki organizacyjne prokuratury w znacznie większym stopniu przekazywały informacje na tej podstawie. Jednakże znaczna ich część nie zawierała nadal m.in. informacji na temat osób, wobec których wszczęto postępowanie z art.299 Kodeksu karnego lub danych na temat okoliczności wskazujących na podejrzenie popełnienia tych rodzajów przestępstw. W takich sytuacjach każdorazowo GIIF występował o uzupełnienie informacji, bowiem brak danych osób lub podmiotów pozostających w zainteresowaniu jednostki organizacyjnej prokuratury uniemożliwiał wykonanie ustawowego obowiązku określonego w art.14 ust.4 *ustawy*, tj. przekazania informacji koordynacyjnej o okolicznościach wskazujących na związek między tymi informacjami a informacjami o transakcjach, o których mowa w art. 8 ust. 3, art. 16 ust. 1 i 1a oraz art. 17 *ustawy*.

W przypadku uzyskiwania odpowiedzi od GIIF na podstawie art.14 ust.4 *ustawy*, w sytuacjach gdy stwierdzono, że podmioty występowały jako strony informacji o transakcjach objętych przepisami *ustawy*, warto odnotować fakt, że jednostki organizacyjne prokuratury prawie każdorazowo zwracały się o dodatkowe informacje będące w posiadaniu w GIIF, działając na podstawie art.32 ust.1 *ustawy*. Uzyskane na tej podstawie informacje pozwoliły m.in. w kilku przypadkach poszerzyć zakres przedstawianych zarzutów osobom podejrzanym o popełnienie przestępstwa.

W 2012 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury przekazywały w ramach jednego pisma informacje na podstawie art.14 ust.2 i 3 *ustawy*, wnosząc równocześnie o dane, na podstawie art.32 ust.1 *ustawy*, co było tym bardziej uzasadnione, bowiem umożliwiało szybszą wymianę informacji pomiędzy organami.

GIIF łącznie odnotował 69 tego typu informacji ze strony prokuratury. Przekazane dane dotyczyły łącznie 834 podmiotów. Do najczęściej przekazanych informacji należały te, w których wskazywano na wszczęcie postępowania z art.299 Kodeksu karnego lub takie, w których przedstawiano osobom zarzuty z art.299 Kodeksu karnego. Ponadto w kilkunastu takich przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączały dodatkowo prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych określonych w art.18a *ustawy* i dalszych.

5.1.2. Współpraca z organami kontroli skarbowej, organami skarbowymi i organami celnymi.

W 2012 r. GIIF otrzymał łącznie 597 wniosków od organów pochodzących z Resortu Finansów, które dotyczyły 1114 podmiotów.

GIIF otrzymał 7 wniosków od Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, ponadto otrzymał 546 wniosków od dyrektorów urzędów kontroli skarbowej.

Na liczbę 546 wniosków składały się wnioski od poszczególnych dyrektorów urzędów kontroli skarbowej:

- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Białymstoku – 34 wnioski
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Bydgoszczy – 8 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Białymstoku – 45 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Katowicach – 9 wniosków

- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Kielcach – 7 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Krakowie – 120 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Lublinie – 68 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Łodzi – 7 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Olsztynie – 6 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Opolu – 3 wnioski
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Poznaniu – 18 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Rzeszowie – 4 wnioski
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Szczecinie – 35 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Katowicach – 9 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w Warszawie – 126 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej we Wrocławiu – 35 wniosków
- Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej we Wrocławiu – 21 wniosków

Należy podkreślić, że od 2006 r. w dużej mierze z inicjatywy GIIF systematycznie zwiększano możliwy ustawowo zakres współpracy z organami kontroli skarbowej, m.in. z powodu narastającej tzw. przestępczości skarbowej. Jeszcze w 2006 r. GIIF otrzymał łącznie tylko 14 wniosków od organów kontroli skarbowej, a w 2012 r. odnotowano już takich wniosków 546.

Należy dodać, że organy kontroli skarbowej, ze względu na skalę współpracy, niemal w 100% wykorzystywały ujednoczony szablon wniosku o udzielenie informacji, uzgodniony w grudniu 2006 r. z Departamentem Kontroli Skarbowej MF.

W 2012 r. podobnie jak w latach poprzednich, kilka wniosków dyrektorów urzędów kontroli skarbowej zawierało braki formalno-prawne w przypadku występowania o informacje objęte tajemnicą bankową, bez zastosowania właściwego trybu określonego w przepisach *ustawy z dnia 28 września 1991 o kontroli skarbowej* (Dz. U. z 2011 r., nr 41, poz. 214, ze zm.).

GIIF otrzymał również 6 wniosków o udzielenie informacji pochodzących od dyrektorów izb skarbowych.

Od lipca 2011 r. umożliwiono również Szefowi Służby Celnej lub osobom przez niego upoważnionym występowanie z wnioskiem o informacje do GIIF, na podstawie art.33 ust.2 pkt 1a *ustawy*. W związku z tym, Szef Służby Celnej w 2012 r. złożył do GIIF 27 wniosków o udzielenie informacji.

GIIF otrzymał także 2 wnioski od dyrektorów izb celnych, a także 2 wnioski od naczelnika urzędu celnego.

Rok 2012 stał pod znakiem bardzo znaczącego poszerzenia współpracy z organami kontroli skarbowej, w szczególności w postępowaniach, które prowadzono we współpracy z przedstawicielami wywiadu skarbowego lub inspektorami kontroli skarbowej. Zacieśnienie tej współpracy miało również wymierny efekt w postaci przekazywanych zawiadomień przez GIIF do jednostek organizacyjnych prokuratury, jak również w postaci powiadomień przekazywanych do organów kontroli skarbowej.

Przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej przeprowadzili w czerwcu 2012 r. dwie prelekcje – szkolenia dla osób reprezentujących organy kontroli skarbowej oraz organy skarbowe dotyczące zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu – współdziałania

jednostek współpracujących z GIIF oraz realizacji ustawowej kontroli w instytucjach obowiązanych:

- dla przedstawicieli Departamentu Wywiadu Skarbowego MF i przedstawicieli organów kontroli skarbowej – Wydziałów Wywiadu Skarbowego,
- dla przedstawicieli urzędów skarbowych.

Ponadto w ramach poszerzania współpracy z przedstawicielami organów celnych, w szczególności w zakresie ustawowej kontroli instytucji obowiązanych, przeprowadzono spotkanie szkoleniowe w dniu 23 lutego 2012 r. dla przedstawicieli organów celnych z zakresu kontroli instytucji obowiązanych na podstawie art. 21 ust. 3 pkt 3 *ustawy*.

5.1.3. Współpraca z organami podległymi ministrowi spraw wewnętrznych

GIIF w 2012 r. nie otrzymał bezpośrednio od ministra właściwego do spraw wewnętrznych wniosków o udostępnienie informacji. Jednakże w tym czasie przekazano do GIIF liczne wnioski od osób upoważnionych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, reprezentujących różne jednostki podległe temu organowi.

W 2012 r. GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 164 wnioski (wobec 98 wniosków w 2011 r.), które dotyczyły 1277 podmiotów (wobec 706 podmiotów w 2011 r.), z czego najbardziej znaczącą część wniosków otrzymano od uprawnionych osób reprezentujących:

- Wydział do Zwalczania Zorganizowanej Przemocności Ekonomicznej Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji (CBS KGP),
- Wydział do Walki z Przemocnością Gospodarczą Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji,
- Wydział ds. Odzyskiwania Mienia Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji.

Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów policji, podobnie jak w latach ubiegłych, przebiegała sprawnie i efektywnie. Szczególnie istotna przy wymianie informacji z jednostkami Policji była jakość treści uzasadnień do wniosków, która niejednokrotnie stanowiła przyczynek do dalszej korespondencji z GIIF, m.in. w ramach stosowanych w tym zakresie powiadomień przygotowywanych na podstawie art. 33 ust. 3 *ustawy*.

Ponadto w 2012 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 62 wnioski, dotyczące 268 podmiotów, przekazane przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej.

Należy zaznaczyć, że jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych dość skrupulatnie wypełniały obowiązki określone w art.14 ust.2 pkt 1 *ustawy*, co w sposób znaczący rozszerzyło współpracę. Ponadto na podstawie tak otrzymywanych informacji, GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków określonych w art.18a *ustawy* i dalszych. Należy podkreślić, że wykorzystywanie ww. przepisów *ustawy* umożliwiło współpracę w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Najszerzej ten rodzaj wymiany informacji wykorzystywany był przez Wydział do Zwalczania Zorganizowanej Przemocności Ekonomicznej Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji. W tym celu, poza pisemną wymianą informacji, organizowano spotkania robocze dotyczące bieżącej, w tym w szczególności z przedstawicielami CBS KGP.

GIIF otrzymał 47 takich informacji z jednostek organizacyjnych Policji dotyczących 362 podmiotów (w szczególności otrzymanych z CBS KGP) oraz 1 informację od organów straży granicznej dotyczącą 7 podmiotów.

W 2012 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej wzięli udział w następujących spotkaniach dla przedstawicieli organów policji i straży granicznej:

- udział i prelekcja w ramach IV edycji warsztatów szkoleniowych zorganizowanych przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie przy udziale Biura Kryminalnego KGP, zatytułowanych: „Współpraca Policji i sektora bankowego w zakresie zapobiegania, ujawniania oraz zwalczania przestępczości związanej z funkcjonowaniem banków” (maj/czerwiec 2012 r.),
- udział i prelekcja w ramach seminarium organizowanego przez KWP w Lublinie zatytułowanego: „Bezpieczna Europa – wymiana wiedzy i doświadczeń w zakresie ochrony interesów finansowych UE”, Kazimierz Dolny n/Wisłą (czerwiec 2012 r.),
- szkolenie dla przedstawicieli organów straży granicznej przeprowadzone w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie w zakresie współpracy pomiędzy GIIF a organami straży granicznej (marzec 2012 r.),
- szkolenie dla przedstawicieli organów straży granicznej przeprowadzone w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie w zakresie współpracy pomiędzy GIIF a organami straży granicznej (grudzień 2012 r.).

5.1.4. Współpraca z szefem ABW

W 2012 r. GIIF otrzymał 109 wniosków (wobec 35 wniosków odnotowanych w 2011 r.) dotyczących 875 podmiotów (wobec 371 podmiotów odnotowanych w 2011 r.) skierowanych przez Szefa ABW lub osób przez niego upoważnionych. Ponadto dostał także z ABW 30 informacji przekazanych na podstawie art.14 ust.2 *ustawy*, które dotyczyły 326 podmiotów.

Należy podkreślić, że współpraca z przedstawicielami ABW z roku na rok była coraz większa i wydajniejsza, w szczególności w zakresie stosowania przepisów określonych w art.14 ust.2 *ustawy* i w następstwie takiej współpracy – zastosowania instytucji blokady rachunków określonych w art.18a *ustawy* i dalszych. Podobnie, jak miało to miejsce w przypadku przedstawicieli CBS KGP, także z przedstawicielami ABW przeprowadzono liczne spotkania uzgodnieniowe w równoległe prowadzonych czynnościach ustawowych.

Ponadto przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli w następujących spotkaniach organizowanych przy udziale przedstawicieli Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego:

- prelekcja w ramach narady kierownictwa ABW, na temat wymiany informacji pomiędzy Szefem ABW a GIIF (luty 2012 r.),
- grudzień 2012 r. – prelekcja w ramach szkolenia zorganizowanego przez Centralny Ośrodek Szkolenia ABW w ramach kursu oficerskiego, na temat legalizacji pieniędzy pochodzących z przestępstwa z punktu widzenia GIIF – zasad, metod i form oraz zakresu wymiany informacji pomiędzy Szefem ABW a GIIF (grudzień 2012 r.).

5.1.5. Współpraca z szefem CBA

GIIF otrzymał od Szefa CBA 14 wniosków (wobec 6 wniosków w 2011 r.) dotyczących 54 podmiotów (wobec 46 podmiotów w 2011 r.) oraz 2 informacje przekazane na podstawie art.14 ust.2 *ustawy*, które dotyczyły 6 podmiotów.

W 2012 r. odnotowano wzrost wymiany informacji z Szefem CBA, jednakże to jednak wciąż stosunkowo niewiele w porównaniu z liczbą wniosków otrzymywanych od innych służb i organów zajmujących się zwalczaniem przestępczości.

5.1.6. Współpraca z szefem KCIK

W 2012 r. GIIF współpracował z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK) w zakresie wymiany informacji. Poza przekazanymi z urzędu informacjami kryminalnymi (liczba rejestracji wyniosła 808), GIIF odpowiadał na zapytania KCIK (142 zapytań). W związku z nimi dokonano sprawdzeń w systemie informatycznym GIIF, w zakresie 3 463 podmiotów. Spośród nich 921 wskazano jako te, które wystąpiły w prowadzonych postępowaniach analitycznych.

Do Szefa KCIK skierowano natomiast w 2012 r. 2 596 zapytania o informacje, w tym 2 303 wystąpień do podmiotów zobowiązanych o uzupełnienie informacji kryminalnych.

5.1.7. Inne informacje

Zwalczanie proliferacji

W roku 2012 GIIF aktywnie angażował się w działania mające na celu przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia, w tym w szczególności przeciwdziałanie finansowaniu tego procederu.

Należy podkreślić, że przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej uczestniczyli aktywnie w posiedzeniach Międzyresortowego Zespołu do spraw zapobiegania nielegalnemu rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia i implementacji „Inicjatywy Krakowskiej” – Proliferation Security Initiative (PSI), organizowanym przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Przedstawiciele Departamentu uczestniczyli w spotkaniach Zespołu, przekazywali informacje i uwagi przedstawicielom MSZ uczestniczącym w międzynarodowych konferencjach i seminariach dotyczących zwalczania proliferacji broni masowego rażenia.

Uczestniczono m.in. w dniach 11-12 lipca 2012 r. w Warszawie w regionalnych warsztatach PSI poświęconych niezbędnym zdolnościom i sposobom postępowania przeciwko proliferacji broni masowego rażenia (BMR), komponentów służących do jej budowy oraz środków jej przenoszenia. W warsztatach wzięli udział eksperci z 39 państwa Europy, Kaukazu Południowego oraz Azji Centralnej, jak również nieeuropejscy członkowie Grupy Ekspertów Operacyjnych OEG PSI.

W obecnym stanie prawnym GIIF może podejmować bezpośrednie działania w powyższym zakresie jedynie w sytuacjach, gdy działania podmiotów zajmujących się proliferacją lub jej finansowaniem wiązać się będą z podejrzeniem popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. W takich przypadkach GIIF może wykorzystywać swoje ustawowe uprawnienia, m.in. wstrzymując transakcje czy dokonując blokady rachunków.

GIIF może również podejmować odpowiednie działania we współpracy z konkretnymi organami zajmującymi się bezpieczeństwem państwa, na ich pisemny i uzasadniony wniosek, w trybie i na zasadach określonych w art.32 i 33 *ustawy*. W 2012 r. nie otrzymano jednak wniosków w tym zakresie. Podejmowano natomiast ustawowe działania określone w art.33 *ust.3 ustawy*.

Współpraca z BOM

W 2012 r. GIIF współpracował ściśle z Wydziałem ds. Odzyskiwania Mienia Biura Kryminalnego KGP, w szczególności w zakresie wymiany informacji oraz szkoleń prowadzonych dla funkcjonariuszy policji, dotyczących tematyki zabezpieczania środków majątkowych pochodzących z przestępstw.

Dodatkowo, w listopadzie 2012 r., przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej wzięli udział w spotkaniu zorganizowanym w siedzibie Ministerstwa Finansów dotyczącym projektu dokumentu „System odzyskiwania mienia w Polsce – koncepcja funkcjonowania”, w którym oprócz pracowników Resortu Finansów wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji.

5.2. Działalność szkoleniowa

Przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej aktywnie uczestniczyli w spotkaniach dotyczących tematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, prowadząc szkolenia i prelekcje, lub aktywnie włączając się w dyskusję na spotkaniach gdzie byli zapraszani jako goście:

- w kwietniu 2012 r. – udział i prelekcje w zorganizowanym w siedzibie Klubu Bankowca Związku Banków Polskich szkoleniu w ramach Programu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, z udziałem przedstawicieli instytucji obowiązanym,
- we wrześniu 2012 r. – udział i prelekcja w Ogólnopolskiej Konferencji Compliance organizowanej przez Stowarzyszenie Compliance Polska w Warszawie,
- w grudniu 2012 r. – udział i prelekcja w zorganizowanym w siedzibie Klubu Bankowca Związku Banków Polskich szkoleniu w ramach Programu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, z udziałem przedstawicieli instytucji obowiązanym,
- w grudniu 2012 r. – udział i prelekcja w międzynarodowej konferencji „Central-Eastern Europe Fraud and Corruption Conference” zorganizowanej w Warszawie przy udziale ACFE Polska – Stowarzyszenia Biegłych ds. Przestępstw i Nadużyć Gospodarczych zorganizowanej w Warszawie.

W 2012 r. GIIF udostępniał także nieodpłatnie kurs e-learningowy dot. przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu poprzez Internet. Jego celem jest przybliżenie pracownikom instytucji obowiązanym i jednostek współpracujących wiedzy z zakresu przeciwdziałania ww. przestępstwom, w szczególności odnośnie obowiązujących przepisów. W zeszłym roku kurs ten ukończyło z sukcesem ponad 26,3 tys. osób.

Również w 2012 r. kontynuowano analizę obowiązków poszczególnych rodzajów instytucji obowiązanym wynikających z *ustawy*, w szczególności w zakresie rejestracji transakcji, z uwzględnieniem zakresu działalności prowadzonej przez te instytucje obowiązane. W ich wyniku opracowano i opublikowano komunikat dotyczący rejestracji transakcji przez fundacje, a także rozpoczęto prace nad komunikatem dotyczącym obowiązków notariuszy⁶.

Ponadto GIIF kontynuował dystrybucję wersji papierowej oraz wersji elektronicznej III wydania poradnika p.t. „Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu”,

⁶ Komunikat dot. rejestracji transakcji przez notariuszy został opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Finansów na początku 2013 r.

przeznaczonego wyłącznie dla przedstawicieli instytucji obowiązkowych i jednostek współpracujących, do użytku służbowego. W 2012 r. GIIF udostępnił przedstawicielom instytucji obowiązkowych 26 egzemplarzy poradnika w wersji papierowej oraz 4 egzemplarze poradnika w wersji elektronicznej, natomiast przedstawicielom jednostek współpracujących – 16 egzemplarzy poradnika w wersji papierowej.

6. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

6.1. Współpraca z Komisją Europejską

W ramach współpracy z Komisją Europejską w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (AML/CFT) przedstawiciele GIIF uczestniczą w pracach Komitetu ds. Zapobiegania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (zwanego też Komitetem Prewencyjnym) oraz w spotkaniach tzw. Platformy EU-FIU.

6.1.1. Komitet Prewencyjny

Działania podejmowane na forum unijnym w 2012 r. związane były z nowymi rekomendacjami FATF, przyjętymi w tym roku oraz z analizą stosowania przepisów *Dyrektywy 2005/60/WE w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu* (Dz. U. UE L 309 z 25.11.2005 r.), zwanej dalej 3 Dyrektywy AML/CTF. W minionym roku Komitet zbierał się czterokrotnie, kształtując politykę Komisji Europejskiej (dalej KE) równoważenia ambitnych planów regulacyjnych i należnego miejsca dla polityk narodowych w państwach członkowskich. Komitet dyskutował nad szeregiem wniosków KE, zawartych w raporcie o stosowaniu 3 Dyrektywy AML/CFT jeszcze podczas jego projektowania. Publikacja tego dokumentu w drugim kwartale 2012 roku stanowiła kolejny etap w przygotowaniu nowej dyrektywy, planowanej do przekazania Parlamentowi Europejskiemu w ostatnim kwartale roku. Zamiarem KE było przygotowanie projektu 4 Dyrektywy AML/CFT przed kolejną rundą ewaluacji wzajemnych FATF.

W ramach Komitetu dyskutowano nad wyborem sposobu postępowania z projektowaniem 4 Dyrektywy wobec harmonogramu prac FATF oraz nad zakresem zmian wynikających z nowych standardów tej grupy, a wymagających uwzględnienia w nowej dyrektywie, przy uwzględnieniu także potrzeb unijnych.

W dyskusji nad raportem ze stosowania 3 Dyrektywy AML/CTF w kontekście propozycji do 4 Dyrektywy, Komitet poświęcił najwięcej czasu na zagadnienia szacowania ryzyka AML/CFT, określania elementów oceny ryzyka w dyrektywie, progów finansowych w ocenie ryzyka (jak w przypadku pieniądza elektronicznego), jak też pogładowi KE na dokonywanie szacowania ryzyka AML/CFT na poziomie unijnym.

Dyskutowano nad podstawowymi kwestiami regulacji, tj. kryminalizacją prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, podejściem systemowym opartym na ryzyku, rodzajami przestępstw bazowych dla prania pieniędzy, zasięgiem podmiotowym stosowania przepisów AML/CFT (głównie po stronie instytucji obowiązyanych), jak również nad samym porządkiem aktów prawnych w tej dziedzinie, gdzie obowiązuje zarówno dyrektywa wspólnotowa, rozporządzenia Rady (zwłaszcza rozporządzenie nr 1781/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. w sprawie informacji o zleceniodawcach, które towarzyszą przekazom pieniężnym, mającym szczególne znaczenie w praktyce bankowej) oraz rozporządzenia Komisji.

Prowadzone rozmowy dotyczyły kwestii:

- zasad i rodzajów środków należytej staranności względem klienta, w tym obowiązywanie progów finansowych 15 tys. euro przy transakcjach okazjonalnych, 1 tys. euro przy transferach elektronicznych, 2 tys. euro w kasynach,

- wzmożonej staranności przy transakcjach bez obecności fizycznej klienta (tj. transakcjach non face-to-face),
- rozróżnienia pomiędzy uproszczonymi środkami staranności a zwykłym stosowaniem środków należytej staranności,
- zharmonizowania dowodów identyfikacji i weryfikacji klientów,
- rodzajów raportów o podejrzeniach ML/FT,
- badania zgodności grupy instytucji finansowych,
- nadzoru w państwie siedziby i państwie goszczącym dostawcy usług płatniczych,
- ściślejszej regulacji sankcji w prawie unijnym i ich szczegółowe kwestie w sektorze DNFBP,
- definiowania osób pełniących eksponowane funkcje polityczne (PEP) – podejście ponadnarodowe względem PEP, traktujące PEP w innych państwach członkowskich jako PEP krajowe, list PEP,
- beneficjenta rzeczywistego.

Komitet omawiał problem niesatysfakcjonującego poziomu raportowania przez samorządy wolnych zawodów prawniczych, jak również zasadność takiego trybu raportowania, który znalazł odrębne miejsce w raporcie KE ze stosowania 3 Dyrektywy AML/CFT.

Uważnie przedyskutowano wraz z przewodniczącym Grupy Roboczej Rady Art. 29 ds. Ochrony Danych Osobowych⁷, unijnym inspektorem ochrony danych osobowych, jak wprowadzić ściślejsze i jasne reguły przechowywania danych osobowych w procesie przeciwdziałania i zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, a jednocześnie wzmocnić ochronę tych danych.

Szczególny akcent w raporcie KE otrzymały aspekty współpracy pomiędzy JAF. Komitet uznał, że warto zająć się ideą wzmocnienia pozycji JAF w systemach krajowych AML/CFT, zarówno poprzez ich kompetencje, jak i narzędzia funkcjonalne, takie jak zakładanie centralnych rejestrów rachunków bankowych. Na agendzie Komitetu stały propozycje za jak i przeciw ustanowieniu unijnej jednostki analityki finansowej, lecz w tym względzie Komitet rekomendował usprawnianie istniejących rozwiązań instytucjonalnych i funkcjonalnych, wobec stwierdzanych w praktyce kłopotów współpracy pomiędzy narodowymi JAF. Kanwą dyskusji był m.in. problem regulacji raportowania przez instytucje obowiązane w sytuacjach transgranicznych płatności, w kontekście dostępności informacji o zleceniodawcach przekazów pieniężnych i beneficjentach, kiedy wymagana jest w praktyce przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu szczególna współpraca pomiędzy JAF.

Komitet asystował Komisji Europejskiej w przygotowaniu oceny skutków projektu 4 Dyrektywy AML/CFT, omawiając szereg zagadnień, takich jak: kryteria oceny efektywności państw członkowskich w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zdobycze nowych standardów FATF, koszty nowych rozwiązań legislacyjnych proponowanych w 4 Dyrektywie AML/CFT, kary nakładane na członków UE za brak zgodności z prawem unijnym, koszty wdrożenia w sektorze prywatnym. Tym samym odpowiedział w ten sposób na stanowisko KE, że szczególnie trudno mierzalne są konkretne

⁷ Grupa robocza ustanowiona na mocy art. 29 dyrektywy 95/46/WE. Jest ona niezależnym europejskim organem doradczym w zakresie ochrony danych i prywatności.

korzyści z nowej dyrektywy, ale warto je określić dla skutecznego zarządzania krajowymi systemami przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu i na poziomie unijnym. Zagadnienia oceny wpływu 3 Dyrektywy AML/CFT wiązały się z ogólnymi wysiłkami w ograniczaniu czarnego rynku, unikania opodatkowania i zwalczania przestępczości, pozytywnie wpływając na inne pola działania administracji państwowej.

Komitet omawiał też bieżące problemy stosowania przepisów dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, takie jak wymiana informacji o kliencie, która napotykała przeszkody, w szczególności związane z tajemnicą zawodową i bankową, a której brak uniemożliwiał, wbrew art. 18 dyrektywy, zdanie się na inną instytucję finansową, w krajach trzecich. Komitet rekomendował naprawienie tych problemów w 4 dyrektywie.

W minionym roku Grupa Robocza ds. Pieniądza Elektronicznego Podkomitetu AML⁸ konsultowała z Komitetem kwestie dotyczące raportu o zwalczaniu technik prania pieniędzy wykorzystujących pieniądź elektroniczny.

W roku ogłoszenia nowych standardów FATF tematyka prac tego forum zajęła w obradach Komitetu jeszcze więcej miejsca niż zwykle. W tym zakresie Komitet podjął dyskusję nad znaczeniem zagadnień takich, jak: szacowanie ryzyka jako naczelną reguła systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, metodologia ewaluacji wzajemnych oraz kwestie członkostwa FATF.

Przy okazji spotkań Komitetu Prewencyjnego państwa członkowskie UE kontynuowały swoją ocenę państw trzecich pod kątem ekwiwalentności ich systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Była ona dokonywana na podstawie zrewidowanych wspólnych ustaleń państw członkowskich w sprawie listy państw trzecich o równoważnych wymogach z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Ustanawiając i przedłużając mandat grupy roboczej ds. krajów trzecich równoważnych, państwa unijne zrewidowały tzw. białą (uprzywilejowaną) listę krajów trzecich, pozwalającą na stosowanie uproszczonych środków należytej staranności względem klientów, wyraziły też wolę współdziałania w dotychczasowym trybie. Komitet ustalił plan pracy nad stałą aktualizacją listy krajów równoważnych, priorytetowo traktując państwa członkowskie Komitetu MONEYVAL Rady Europy, a także uwzględniając terytoria zależne Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii. Jednocześnie podjęto prace nad identyfikacją najlepszego sposobu wdrożenia w UE oświadczeń publicznych FATF, co oznacza wybór pomiędzy podejściem unijnym i krajowym. Ostateczny kształt formalnoprawny tej współpracy określić może 4 Dyrektywa AML/CFT.

6.1.2. Platforma EU - FIU

GIIF angażował się w prace Platformy UE-FIU, która w 2012 r. dwukrotnie spotkała się na obradach w Brukseli. Główne tematy posiedzeń wynikały z prac KE nad zmianami prawa unijnego w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Platforma zajmowała się postępowaniem prac nad 4 Dyrektywą AML/CFT i rozporządzeniem Rady o informacjach towarzyszących przekazom pieniężnym. Dyskutowała także projekt raportu ze stosowania 3 Dyrektywy AML/CFT. Generalnym problemem, jakim się zajęła, był rozwój współpracy pomiędzy unijnymi jednostkami analityki finansowej. Dyskusje były ukierunkowane zamiarem KE włączenia uregulowań tej współpracy, mieszczących się dotychczas w *decyzji Rady 2000/642/WSiSW z dnia 17 października 2000 r., dotyczącej*

⁸ Podkomitet ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniądzy utworzony w ramach Wspólnego Komitetu Europejskich Urzędów Nadzoru Finansowego.

uzgodnień w sprawie współpracy pomiędzy jednostkami wywiadu finansowego państw członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji (Dz. U. UE L 271 z 24.10.2000 r.), do nowej dyrektywy. W tym kontekście Platforma sugerowała nadanie jej oficjalnego statusu w 4 Dyrektywie AML/CFT. Platforma zrewidowała propozycje swojej podgrupy roboczej na temat pogłębienia współpracy pomiędzy JAF, skupiające się na traktowaniu kontaktów i zapytań zagranicznych JAF z państw członkowskich UE na zasadzie traktowania krajowego. Miałyby to dotyczyć zarówno wniosków o udzielenie informacji, o wstrzymanie transakcji finansowych, jak też raportów o podejrzanych transakcjach (STR-ów). Ponadto rozważano kwestie nadania szerszych uprawnień JAF w sprawach list sankcyjnych i zwalczania korupcji. Omawiając bieżące i strategiczne sprawy współpracy pomiędzy JAF, Platforma zgłaszała postulaty wykorzystania FIU.NET do zaradzenia niektórym problemom, w tym wymiany informacji pomiędzy JAF z punktu widzenia ochrony danych osobowych. Niektóre propozycje zyskały szerokie poparcie członków Platformy, rekomendującej jednocześnie KE wykorzystanie wyników swoich prac w 4 Dyrektywie AML/CFT i w projekcie oceny jej wpływu. Integralną częścią postulatów były inne propozycje, dotyczące założenia w państwach członkowskich centralnych rejestrów rachunków bankowych i rejestrów nieruchomości.

Kolejnym ważkim tematem obrad Platformy UE-FIU była przyszłość sieci bezpiecznej wymiany informacji FIU.NET⁹, jej migracja do Europolu. Wymogi użytkowników FIU.NET zdeterminowały dyskusje członków Platformy wokół miejsca i roli tej sieci w Europolu, w kontekście jego dotychczasowych ram prawnych i organizacyjnych, w odniesieniu do podległości strukturalnej, finansowania i zakresu kontroli wykonywanej przez JAF nad obiegiem informacji oraz dalszym rozwojem tego kanału wymiany informacji. Platforma oceniła pozytywnie starania Europolu, by wyjść naprzeciw oczekiwaniom FIU.NET i JAF, podkreślając jednocześnie konieczność spełnienia warunków technicznych wymiany informacji pomiędzy JAF, jakie dotychczas dawała FIU.NET, szczególnie ze względu na zaawansowane prace nad unikalnymi i cennymi jej właściwościami technicznymi. W tej tematyce znalazła się również dyskusja nad opcją dla Europolu, mającego przejąć sieć FIU.NET, przekształcenia Platformy UE-FIU w ciało, któremu nadane zostaną pewne uprawnienia zapewniające realny wpływ na proces decyzyjny w niektórych sprawach funkcjonowania FIU.NET w Europolu.

Platforma na bieżąco monitorowała rozwój sieci FIU.NET, która w 2012 r. liczyła już 25 jednostek analityki finansowej.

Członkowie Platformy zajmowali się też pracami innych gremiów. Zapoznawali się z projektem raportu Grupy Roboczej ds. Pieniądza Elektronicznego Podkomitetu AML, zgłaszając uwagi o problemach wiążących się z używaniem pieniądza elektronicznego. Dyskutowali nad stanem prac FATF wokół rewizji jej standardów, szczególnie nad podręcznikiem metodologii ewaluacji wzajemnych. Obserwowali proces zmian generalnych zasad głoszonych przez Grupę Egmont po zmianie standardów FATF, mając szczególnie na uwadze te dotyczące statusu JAF.

⁹ Sieć FIU.NET - zaawansowane narzędzie technologiczne, służące do wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, zarządzanego przez Biuro FIU.NET w Holandii

6.1.3. Projekt Komisji Europejskiej ECOLEF¹⁰

Przedstawiciel GIIF kontynuował swoje uczestnictwo w projekcie realizowanym przez Uniwersytet Ekonomiczny w Utrechcie, poświęconym badaniom w zakresie ekonomicznej i prawnej efektywności w obszarze unijnej polityki walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, rozpoczętym w 2010 r. Badanie było przeprowadzone w ramach programu Komisji Europejskiej, pod nazwą „Prewencja i walka z przestępczością”. Na zaproszenie koordynatora projektu przedstawiciel GIIF wziął udział w konferencji podsumowującej wyniki badań, która miała miejsce w dniach 29-30 listopada 2012 r. w Amsterdamie, a także dokonał analizy raportu końcowego przedstawiając stosowne komentarze i uwagi w zakresie dotyczącym mechanizmów i uregulowań krajowych.

6.2. FIU.NET

Polska Jednostka Analityki Finansowej rozciągnęła swoją aktywność w 2012 r. na proces decyzyjny dotyczący przyszłości sieci bezpiecznej wymiany informacji finansowych FIU.NET. W perspektywie planowanych w 2014 r. zmian, odbyły się w Hadze dwa spotkania w ramach tzw. Sounding Board Group doradzającej zarządowi FIU.NET, w których uczestniczyli przedstawiciele GIIF. Ich celem było ustalenie warunków prawnych, organizacyjnych i technicznych przeniesienia FIU.NET do Europolu. Przedmiotem uzgodnień były różne wizje pozycji Biura FIU.NET, jego nowego zaplecza technicznego w postaci sieci SIENA (w tym miejsca i sposobu przetwarzania i wymiany informacji) i zasad kontroli JAF nad rozwojem sieci, jakie zaproponował Europol.

Użytkownicy FIU.NET pozytywnie ocenili modyfikację sieci SIENA i rozwój administracyjny Europolu, jako jej zarządcy. JAF określiły wspólny interes w tym, by zaawansowane funkcjonalności FIU.NET zostały przejęte przez Europol i były dalej rozwijane. Dodatkowy grant KE, o który wnioskowały finalnie JAF, został zaproponowany jako uzupełniające narzędzie, które umożliwi poszukiwanie nowych opcji migracji FIU.NET, wobec sztywnych warunków prawnych i technicznych funkcjonowania Europolu. Wniosek użytkowników, by kontynuować proces migracji w nowym harmonogramie pozostawił otwartą kwestię synergii i interoperacyjności FIU.NET z innymi sieciami europejskimi.

W dniach 20-21 marca 2012 r. Biuro FIU.NET zorganizowało w Levi (Finlandia) spotkanie przedstawicieli jednostek analityki finansowej z państw należących do Unii Europejskiej a także kilku innych organizacji rządowych, pozarządowych i międzynarodowych.

Głównym celem spotkania w Levi, w którym uczestniczyli także przedstawiciele GIIF, była prezentacja zasad działania oraz potencjalnych możliwości, jakie przyniesie planowane wprowadzenie nowej funkcjonalności w aplikacji FIU.NET – ma3tch.

Na spotkaniach i podczas dyskusji w gronie przedstawicieli JAF pojawiły się coraz wyraźniejsze dążenia do zacieśnienia współpracy międzynarodowej w celu skutecznego zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu przynajmniej na terenie Unii Europejskiej. Odpowiedzią na te dążenia są nowe rozwiązania, takie jak narzędzie ma3tch, a także pomysły prowadzenia wspólnych analiz przez dwie lub więcej JAF, zarówno w wymiarze operacyjnym, jak i strategicznym.

¹⁰ The Economic and Legal Effectiveness of the AML/CTF Policy – „Prevention of and Fight against Crime” – JLS/2009/ISEC/AG/087

Wprowadzenie w życie nowych narzędzi (ma3tch), pomysłów (wspólne analizy) oraz nowych kanałów udostępniania informacji (Europol) może wymagać zmiany przyjętych aktualnie rozwiązań organizacyjnych.

6.3. Komitet MONEYVAL

W 2012 r. przedstawiciele GIIF wraz z przedstawicielami Komisji Nadzoru Finansowego oraz Prokuratury Generalnej uczestniczyli w pracach Komitetu MONEYVAL (Rada Europy).

Podobnie jak w 2011 r., Komitet MONEYVAL kontynuował ewaluacje narodowych systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu swoich członków kończąc już 3. rundę i prowadząc 4. rundę wzajemnych ewaluacji, w oparciu o „stare” rekomendacje FATF (40+9). W trakcie posiedzeń plenarnych przyjęto 7 raportów ewaluacyjnych.

Przedmiotem dyskusji Komitetu MONEYVAL były zmienione rekomendacje FATF oraz nowy system oceny efektywności funkcjonowania krajowych systemów walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Między innymi z tego względu we wrześniu 2012 r., we współpracy z Grupą Euroazjatycką (EAG), zorganizowane zostały warsztaty dla członków obu tych gremiów, w trakcie których przedstawiciele FATF omówili wszystkie wprowadzone zmiany oraz istotne różnice pomiędzy „starymi” i „nowymi” zaleceniami, a także przygotowana została specjalna sesja dotycząca elementów oceny systemowej.

Ponadto w minionym roku MONEYVAL przyjął nowych członków – terytoria zależne Wielkiej Brytanii - Guernsey, Jersey i Wyspę Man, tym samym zwiększając do 33 liczbę państw i jurysdykcji podlegających jego ocenie.

Podczas kolejnych posiedzeń państwa członkowskie MONEYVAL dzieliły się swoim doświadczeniem w obszarze narodowej oceny ryzyka AML/CFT. Również delegacja polska pod przewodnictwem przedstawiciela GIIF włączyła się w tę dyskusję, prezentując działania zrealizowane w 2012 r. w ramach projektu realizowanego we współpracy z Międzynarodowym Funduszem Walutowym, dotyczącego wstępnej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w Polsce.

Delegacja polska brała aktywny udział w dyskusjach nad wszystkimi raportami omawianymi podczas posiedzeń plenarnych, ze szczególnym uwzględnieniem raportu z 3 rundy ewaluacji Stolicy Apostolskiej, w stosunku do którego została wyznaczona do zgłoszenia pytań w obszarze organów ścigania. Z uwagi na specyfikę i podmiot ewaluacji, raport ten spotkał się z dużym zainteresowaniem instytucji międzynarodowych i mediów.

W minionym roku MONEYVAL rozpoczął 4. rundę ewaluacji polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Podlegały jej tak zwane bazowe i kluczowe zalecenia FATF, jak też pozostałe, które uzyskały niskie oceny w ramach 3. rundy ewaluacji. GIIF we współpracy z innymi organami przygotował odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu ewaluacyjnym, a na przełomie maja i czerwca 2012 r. gościł delegację ewaluatorów i Sekretariatu MONEYVAL. W ciągu pięciu dni ewaluatorzy spotkali się z przedstawicielami organów administracji publicznej, właściwych w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jak też reprezentantami instytucji obowiązkowych, poddając wnikliwej analizie zarówno kwestie prawne, jak też efektywności systemu. Przedstawienie raportu końcowego z 4. Rundy ewaluacji Polski planowane jest w trakcie 41 posiedzenia plenarnego MONEYVAL w kwietniu 2013 r.

W dniach 29-30 października 2012 r. z inicjatywy Generalnego Inspektora Informacji Finansowej odbyło się w Warszawie robocze spotkanie typologiczne MONEYVAL. Jego celem była kontynuacja prac nad rozpoczętymi w 2011 r. projektami, dotyczącymi procedur

wstrzymywania transakcji podejrzanych oraz zagrożeń AML/CFT w handlu w gospodarkach opartych na pieniądzu. Przedstawiciele GIIF aktywnie uczestniczyli w przygotowaniu obu raportów typologicznych, których ostateczna prezentacja przewidziana jest w 2013 r.

W związku z planem ewaluacji na 2012 r. polska delegacja zgłosiła swojego przedstawiciela do udziału w misji ewaluacyjnej MONEYVAL w Chorwacji, przeprowadzonej w listopadzie ubiegłego roku.

6.4. WSPÓŁPRACA NA FORUM ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH

6.4.1. Grupa Egmont

Polska jednostka analityki finansowej (PJAF) uczestniczyła w pracach Grupy EGMONT, biorąc m.in. udział w spotkaniach grup roboczych – operacyjnej, prawnej i informatycznej, jak też w posiedzeniu plenarnym szefów jednostek analityki finansowej. Ponadto kontynuowała uczestnictwo w projektach typologicznych realizowanych przez grupę operacyjną, których celem była analiza możliwości współpracy pomiędzy jednostką analityki finansowej (JAF) a jednostką odzyskiwania mienia oraz wkładu JAF w zwalczanie korupcji. Dzięki tym pracom opracowane zostały projekty raportów, które po akceptacji zostaną upowszechnione wśród członków Grupy Egmont. Ponadto, w ramach prac na forum grupy operacyjnej i prawnej, jak też w trakcie posiedzenia plenarnego szefów jednostek analityki finansowej przedstawiciele GIIF uczestniczyli w dyskusji nad zmianami organizacyjnymi Grupy, jak też nowymi rekomendacjami FATF, które m.in. definiują rolę i zadania JAF, jak też odnoszą się do kwestii współpracy międzynarodowej jednostek i wymiany informacji finansowych.

Dzięki udziałowi w pracach Grupy EGMONT, GIIF ma możliwość wymiany doświadczeń oraz zacieśniania współpracy z jednostkami z całego świata, działającymi w obszarze przeciwdziałania i zwalczania przestępczości finansowej.

6.4.2. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF)

W lutym 2012 r. FATF przyjął zmienione rekomendacje i rozpoczął intensywne prace nad metodologią oceny implementacji nowych zaleceń. Dzięki stowarzyszonemu członkostwu MONEYVAL w FATF oraz pracach na forum Komitetu Prewencyjnego, w ubiegłym roku - wzorem wcześniejszych lat - GIIF otrzymał do wiadomości bądź zaopiniowania szereg dokumentów i materiałów na posiedzenia FATF, bądź związanych z pracami jej grup roboczych.

Każdorazowo GIIF upowszechniał wydane przez FATF oświadczenia, dotyczące jurysdykcji, które posiadają strategiczne uchybienia w systemie AML/CFT, informując o nich organy administracji publicznej, stosowne organy nadzoru oraz stowarzyszenia i związki branżowe.

6.4.3. Grupa Euroazjatycka ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (EAG)

Grupa EAG jest regionalną organizacją posiadającą status członka stowarzyszonego z FATF i działającą na podobnych jak FATF zasadach (tzw. FATF-style Regional Body – FSRB). Zrzesza na prawach członków 9 państw (Białoruś, Chiny, Indie, Kazachstan, Kirgizję, Rosję, Tadżykistan, Turkmenistan oraz Uzbekistan).

Polska jednostka analityki finansowej od 2007 r. posiada w niej status obserwatora, potwierdzając go dodatkowo w 2011 r., w związku z przekształceniem EAG w formalną organizację międzynarodową.

W 2012 r. przedstawiciel GIIF uczestniczył w 16 posiedzeniu plenarnym Grupy Euroazjatyckiej, które odbyło się w Moskwie, biorąc udział w obradach trzech grup roboczych (grupa robocza typologiczna, grupa robocza ds. pomocy technicznej oraz nowoutworzona grupa robocza ds. zwalczania biznesu narkotykowego, przestępczości i terroryzmu) oraz w otwartej sesji plenarnej.

Ponadto polska jednostka analityki finansowej włączyła się w działania pomocy technicznej dla bliźniaczej jednostki z państwa członkowskiego Grupy Euroazjatyckiej (Turkmenistan), organizując dla jej przedstawicieli oraz reprezentantów tamtejszych organów ścigania wizytę studyjną (vide punkt 6.6.2).

EAG we współpracy z MONEYVAL zorganizowała we wrześniu 2012 r. w Strasburgu warsztaty poświęcone omówieniu nowych rekomendacji FATF, w których wzięli udział przedstawiciele państw członkowskich obu tych gremiów, w tym Polski.

6.5. Współpraca dwustronna

6.5.1. Porozumienia o współpracy

GIIF kontynuował w 2012 r. proces analizy potrzeb zawarcia nowych porozumień międzynarodowych w zakresie wymiany informacji finansowej, w celu stworzenia podstaw szerszej współpracy międzynarodowej w zakresie walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

Podstawowym instrumentem współpracy GIIF z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej są dwustronne porozumienia o współpracy (tzw. memoranda of understanding). Alternatywą w stosunkach z krajami UE jest decyzja Rady UE nr 2000/642/JHA z dnia 17 października 2000r w sprawie zasad współpracy pomiędzy jednostkami analityki finansowej państw członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji. Umowy, jak też prowadzona na ich podstawie współpraca odpowiadają postanowieniom konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, z dnia 16 maja 2005 r. (CETS 198).

Głównymi przesłankami ww. kooperacji wynikającymi z powyższych podstaw są:

- zasada wzajemności,
- wykorzystanie informacji do celów analitycznych na poziomie jednostki analityki finansowej,
- uzasadnienie zapytania nawiązujące do podejrzenia prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu,
- przekazywanie posiadanych informacji bądź dokumentów stronie trzeciej lub ich użycie w innych celach niż wskazanych powyżej tylko za pisemną zgodą jednostki analityki finansowej, od której je otrzymano,
- jednostka analityki finansowej nie jest zobowiązana do udzielenia informacji, jeśli w sprawie wszczęto postępowanie sądowe.

Zakres otrzymywanych i udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

Efektom ww. procesu określenia potrzeb współpracy zagranicznej w 2012 roku było podpisanie kolejnych dwóch porozumień o współpracy w zakresie wymiany informacji

dotyczących zwalczania procederu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu ze Specjalnym Regionem Administracyjnym Chińskiej Republiki Ludowej Hongkongiem oraz Turcją. Tym samym liczba jednostek analityki finansowej, z którymi GIFF wymienia informacje związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu na podstawie porozumień dwustronnych, wzrosła do 65.

W związku z odbywającymi się w czerwcu 2012 r. Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej Euro 2012, organizowanymi wspólnie przez Polskę i Ukrainę, Generalny Inspektor Informacji Finansowej, mając na celu intensyfikację współpracy z ukraińską jednostką analityki finansowej, podpisał ze swoim odpowiednikiem Protokół uzupełniający do obowiązującego od 2004 r. porozumienia o współpracy w zakresie wymiany informacji finansowych, związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Umożliwił on stronom zastosowanie szczególnej procedury wymiany informacji, dotyczących przestępstw prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, które wymagały wzmożonej uwagi w okresie poprzedzającym Euro 2012, jak też w trakcie samej imprezy sportowej.

Kontynuowany był ponadto proces negocjacji porozumień z innymi jednostkami.

6.5.2. Wymiana informacji z zagranicznymi FIUs

W 2012 r. do zagranicznych jednostek analityki finansowej GIFF skierował 190 wniosków z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 387 podmiotów. Był to kolejny rok, w którym odnotowano wzrost liczby wysyłanych wniosków – ze 118 w 2010 r. i 171 w 2011 r. Podobnie, jak miało to miejsce w latach 2009-2010 najwięcej zapytań przesłano do jednostki niemieckiej. Pośród jednostek, do których GIFF skierował największą liczbę wniosków, wymienić można jednostki analityki finansowej z następujących państw:

- Niemcy – 22 wnioski,
- Łotwa – 16 wniosków
- Czechy – 14 wniosków,
- Wielka Brytania – 14 wniosków,
- Słowacja – 11 wniosków,
- Ukraina – 11 wniosków,
- Cypr – 10 wniosków.

W 2012 r. najwięcej wniosków o informację GIFF przesłał do jednostek analityki finansowej z państw należących do Unii Europejskiej, tj. ponad 77% wszystkich zapytań. Na podstawie podpisywanych dwustronnych umów GIFF pozyskiwał jednakże informacje nie tylko od swoich odpowiedników z państw europejskich, ale także, jak miało to miejsce w 2012 r., od jednostek reprezentujących m.in. takie kraje i terytoria, jak: Bahamy, Brazylia, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Hong Kong, Tajlandia i Turcja.

Informacje pozyskiwane z zagranicy służą przede wszystkim weryfikacji, czy podmioty biorące udział w realizacji transakcji, uznanych przez instytucje obowiązane i jednostki współpracujące za podejrzane, są znane zagranicznej jednostce w związku z podejrzeniem prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub udziału w innej działalności przestępczej. Niejednokrotnie uzyskane informacje stanowią także główną przesłankę pozwalającą uprawdopodobnić lub potwierdzić, że analizowane transakcje mają związek z nielegalną działalnością.

GIIF kilka razy w odpowiedzi na wnioski został poinformowany, że dokument lub tożsamość, którymi posłużyły się osoby, otwierając rachunek, bądź realizując transakcje, są fałszywe. W innym przypadku uzyskał od dwóch jednostek informacje o dalszym przepływie środków, które z polskiego banku transferowane były zagranicę. Otrzymane dane wykazały, że środki te wracały następnie do Polski, co stanowiło jedną z głównych przesłanek przekazania do prokuratury zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy pochodzących z korzyści związanych z procederem wyłudzenia zwrotów podatku od towarów i usług w ramach tzw. transakcji karuzelowych. Kolejnym przykładem efektywnej współpracy GIIF z trzema zagranicznymi odpowiednikami było uzyskanie szczegółowych danych o tym, do jakich podmiotów przekazano środki wydatkowane przez publiczną instytucję na rzecz zagranicznej spółki tytułem płatności za dostarczone towary. Poczynione ustalenia wykazały, że istotna część zysków trafiła do podmiotów kontrolowanych przez krewnego osoby, która w imieniu instytucji dysponowała publicznymi funduszami.

W 2012 r. GIIF otrzymał 203 wnioski od zagranicznych jednostek analityki finansowej z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 924 podmiotów. Jeszcze przed dwoma laty liczba zagranicznych wniosków oscylowała wokół 100. W 2011 r. nastąpił istotny wzrost liczby zagranicznych zapytań – Generalny Inspektor Informacji Finansowej otrzymał ich wówczas o blisko 90% więcej i dotyczyły one ponad dwukrotnie większej liczby podmiotów niż w latach poprzednich. W 2012 r. liczba zapytań zagranicznych i liczba podmiotów, których dotyczyły, pozostała na tym wysokim poziomie.

GIIF najwięcej wniosków otrzymał od jednostek z następujących państw:

- Luksemburga – 26 wniosków;
- Łotwy – 22 wniosków;
- Belgii – 17 wniosków;
- Wielkiej Brytanii – 17 wniosków;
- Estonii – 15 wniosków;
- Słowacji – 14 wniosków;

Duża liczba zapytań i podmiotów z Luksemburga wiąże się z aktywnością FIU tego kraju w zakresie przekazywania informacji oraz zapytań dotyczących prawdopodobnie polskich obywateli (dane często są fikcyjne) wykorzystujących alternatywne do bankowych systemy płatności (w Luksemburgu zarejestrowane są firmy świadczące tego typu usługi).

Ponad 80% wszystkich zapytań otrzymanych przez GIIF pochodziła w 2012 r. z FIU krajów Unii Europejskiej, z którymi współpraca uregulowana jest – poza porozumieniami dwustronnymi – na poziomie unijnym (coraz wyraźne są tendencje do zacieśniania tej współpracy). To, w połączeniu z podkreślanym przez organizacje międzynarodowe, zwłaszcza Grupę Egmont naciskiem na rozwijanie współpracy pomiędzy FIU z różnych krajów, tłumaczy obserwowaną wysoką liczbę zapytań zagranicznych.

Utrzymanie się znaczącej liczby zapytań zagranicznych w połączeniu z szerokim zakresem informacji wymienianych z FIU w ramach Unii Europejskiej wymusza zapewnienie odpowiednich zasobów dla realizacji wniosków zagranicznych FIU (dla przykładu – liczba podmiotów z zapytań zagranicznych FIU była w 2012 r. niewiele mniejsza niż liczba zapytań o podmioty skierowanych do GIIF przez wszystkie organy kontroli skarbowej).

6.6. Inne kwestie

6.6.1. Uczestnictwo w procesie negocjacyjnym pomiędzy Polską a USA

GIIF kontynuował działalność jako organ wspomagający Ministra Finansów w uregulowaniu sytuacji prawnej zaplecza bazy antyrakietowej Sił Zbrojnych USA, na wypadek założenia przez władze amerykańskie instytucji finansowych: Community Bank i Credit Union, przewidzianych dla bazy, żołnierzy, ich rodzin, personelu cywilnego, a także tych pracowników wykonawców kontaktowych Stanów Zjednoczonych i wykonawców kontraktowych Stanów Zjednoczonych, którzy są osobami fizycznymi i obywatelami Stanów Zjednoczonych lub osobami zamieszkałymi na stałe w Stanach Zjednoczonych.

Umowa z 11 grudnia 2009 r. między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o statusie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje, że ww. instytucje finansowe bazy, które podlegają nadzorowi odpowiednich władz USA, posiadać będą procedury dotyczące identyfikacji i weryfikacji klientów, monitorowania transakcji i raportowania, mające na celu przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, zgodne z normami międzynarodowymi, uszczegółowione w porozumieniu wykonawczym. GIIF przeprowadził wstępne konsultacje z przedstawicielami właściwych władz USA w zakresie wariantów prawnych i technicznych działania zaplecza finansowego bazy amerykańskich sił zbrojnych w Polsce. Pozwoliło to na uszczegółowienie wstępnych propozycji spodziewanego porozumienia. Projekt porozumienia wraz towarzyszącymi dokumentami (instrukcją negocjacyjną i uzasadnieniem) został przedstawiony do konsultacji wewnętrznych oraz międzyresortowych, w wyniku których opracowany został komplet dokumentów, ostatecznie skierowany na początku 2013 r. na ręce Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem o wyrażenie zgody na formalne wszczęcie negocjacji przez Ministra Finansów.

6.6.2. Pomoc techniczna dla państw trzecich

GIIF kontynuuje swoje wsparcie i działania w ramach procesu budowania sprawnie funkcjonującego międzynarodowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, dlatego też angażuje się w działania mające na celu wymianę doświadczeń w tym obszarze z innymi jednostkami analityki finansowej, jak również innymi organami.

W ramach wspólnej inicjatywy GIIF i Ministerstwa Spraw Zagranicznych, na przełomie stycznia i lutego 2012 r. zorganizowana została wizyta studyjna dla przedstawicieli administracji Republiki Armenii i Ukrainy. Wizyta odbyła się w ramach Programu Partnerstwo Wschodnie i była współfinansowana ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Następnie we wrześniu 2012 r. w ramach środków turkmeńsko-polskich, GIIF gościł reprezentację administracji Turkmenistanu. Celem tej wizyty studyjnej była prezentacja przedstawicielom administracji turkmeńskiej polskiego systemu walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. Było to działanie związane z polskim wkładem pomocowym dla państw członkowskich Grupy Euroazjatyckiej.

Ponadto w 2012 r. GIIF był zaangażowany w projekty w ramach instrumentu pomocy technicznej TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange), którego celem jest realizacja krótkoterminowych działań eksperckich w zakresie dostosowywania ustawodawstwa krajowego do legislacji unijnej (acquis communautaire). W jego ramach w maju miała miejsce wizyta studyjna z obszaru zagadnień informatycznych, dla przedstawicieli administracji Ukrainy. We wrześniu została zrealizowana kolejna wizyta studyjna dla

reprezentantów Republiki Macedonii i była ona połączona z wizytą reprezentacji Turkmenistanu.

Goście w trakcie wizyt studyjnych reprezentowali jednostki analityki finansowej, organy ścigania, służby bezpieczeństwa oraz inne instytucje odpowiedzialne za kwestie zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu w wymienionych państwach. Działania polskich organów w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz walki z terroryzmem i jego finansowaniem zaprezentowali przedstawiciele GIIF, Komendy Głównej Policji, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Prokuratury Generalnej oraz departamentów Ministerstwa Finansów.

Ponadto w ramach unijnego instrumentu TAIEX, przedstawiciele GIIF byli zaangażowani w charakterze ekspertów narodowych w projekty dla Bośni i Hercegowiny, Republiki Serbii oraz Republiki Turcji, jak też w zorganizowanych warsztatach dla państw bałkańskich „Multi country - Workshop on anti money laundering” w Brukseli.

6.6.3. Projekt „MONEYPENNY”

Polska Jednostka Analityki Finansowej została zaproszona przez policję szwedzką i tamtejszy Instytut Polityki Bezpieczeństwa i Rozwoju do udziału w projekcie „Moneypenny”, mającym na celu wzmocnienie współpracy pomiędzy biurami odzyskiwania mienia (BOM) a jednostkami analityki finansowej (JAF) w krajach basenu Morza Bałtyckiego.

W ramach projektu odbyły się trzy spotkania – w Sztokholmie (inauguracyjne), Tallinie i Warszawie (podsumowujące), w których wzięli udział przedstawiciele JAF i BOM z Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Szwecji i Polski.

Celem podstawowym projektu „Moneypenny” było zbadanie możliwości pogłębienia współpracy pomiędzy biurami odzyskiwania mienia a jednostkami analityki finansowej na poziomie krajowym oraz pomiędzy nimi a ich zagranicznymi odpowiednikami na płaszczyźnie międzynarodowej w zakresie wymiany informacji i prowadzenia wspólnych postępowań.

6.6.4. Konferencja “Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu - nowe wyzwania dla instytucji”

W dniu 27 września 2012 r., Departament Informacji Finansowej we współpracy z World-Check – dostawcą informacji biznesowych dla instytucji finansowych – zorganizował konferencję pt. „Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu – nowe wyzwania dla instytucji”. Uczestnikom konferencji reprezentującym administrację rządową, banki, instytucje ubezpieczeniowe oraz domy maklerskie, przedstawiciele GIIF i Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego przedstawili nowe obowiązki, spoczywające na instytucjach obowiązanych, po uchwaleniu najnowszych zmian w Zaleceniach FATF w sprawie przeciwdziałania praniu pieniędzy, finansowaniu terroryzmu i proliferacji, jak też w perspektywie 4 Dyrektywy AML/CFT. W trakcie spotkania zaprezentowano także działania podejmowane przez Departament Informacji Finansowej oraz Wydział ds. Odzyskiwania Mienia Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji w odniesieniu do polskiego systemu walki z praniem pieniędzy oraz finansowaniem terroryzmu. Ponadto przedstawiciele World-Check przedstawili zgromadzonym gościom aktualne obszary największego ryzyka i nadchodzące zagrożenia w zakresie walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu.

6.6.5. Projekt Wstępnego Szacowania Poziomu Krajowego Ryzyka Prania Pieniędzy

W minionym roku GIIF nawiązał współpracę z Międzynarodowym Funduszem Walutowym (MFW) w ramach projektu „Wstępne szacowanie poziomu krajowego ryzyka prania pieniędzy (ang. – PNRA, tj. Preliminary National Risk Assessment)”. Obecny projekt PNRA był kontynuacją projektu MFW, dotyczącego typologii prania pieniędzy, zrealizowanego w 2009 r.

Ubiegłoroczna edycja poza Polską, objęła także administracje innych państw regionu, pozwalając na poznanie poziomu krajowego ryzyka prania pieniędzy i skonfrontowanie go z poziomami analogicznego ryzyka, charakterystycznego dla innych badanych jurysdykcji.

Działania w ramach wspomnianego projektu miały na celu zbadanie oraz określenie poziomu ryzyka Polski pod względem występowania zjawiska prania pieniędzy poprzez wskazanie potencjalnych zagrożeń i ich konsekwencji, jak też poprzez oznaczenie wrażliwych elementów systemu, sprzyjających wystąpieniu opisywanego procederu. W tym celu zastosowano metody opracowane przez MFW, umożliwiające obiektywne określenie poziomu występującego w Polsce ryzyka prania pieniędzy, a także wykorzystanie międzynarodowych standardów w zakresie zarządzania zbadanym ryzykiem.

W ramach przebiegającego w kilku etapach projektu, zgromadzono i poddano analizie dokumenty oraz dane statystyczne pozwalające na określenie charakteru oraz skali przestępstw generujących dochody, jak również prania pieniędzy w Polsce, a w dalszej kolejności przeprowadzono badania ankietowe na wybranej próbie podmiotów, reprezentujących jednostki współpracujące oraz instytucje obowiązane.

W ramach kolejnego etapu związanego z wstępną krajową oceną ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu polska delegacja z udziałem przedstawicieli GIIF i Prokuratury Generalnej wzięła udział w warsztatach zorganizowanych przez Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) i Międzynarodowy Instytut Studiów Wyższych Nauk Kryminologicznych (MISWKN), które odbyły się w dniach 17-21 września 2012 r. w Syrakuzach we Włoszech. Do udziału w nich zaproszono przedstawicieli 7 państw: Albanii, Bułgarii, Chorwacji, Macedonii, Polski, Rumunii i Serbii, uczestniczących w projekcie zainicjowanym na początku 2012 r. przez MFW.

W grudniu 2012 r. MFW przekazał stronie polskiej raport końcowy, który zostanie wykorzystany do podjęcia odpowiednich działań prewencyjnych w obszarze walki z praniem pieniędzy.

Należy podkreślić, że podjęte przez GIIF we współpracy z MFW działania projektowe oraz opracowany raport wychodzą naprzeciw najnowszym standardom światowym, w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, zalecającym przeprowadzanie oceny ryzyka na szczeblu krajowym oraz podejmowanie działań ograniczających takie ryzyko.

7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

7.1. Udział w pracach legislacyjnych Unii Europejskiej

GIIF brał czynny udział w pracach legislacyjnych, które toczyły się na forum Unii Europejskiej w 2012 r. Z uwagi na wydarzenia na arenie międzynarodowej prace te miały na celu przyjęcie aktów prawnych, tj. decyzji Rady zgodnie z art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz rozporządzeń Rady stosownie do art. 215 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), nakładających szczególne środki ograniczające na określone państwa w związku z eskalacją konfliktów wewnętrznych, nieprzestrzeganiem standardów dotyczących praw człowieka, czy też intensyfikacją działań związanych z produkcją broni masowego rażenia. W powyższym zakresie GIIF brał również udział w opiniowaniu, propozycji legislacyjnych zgłaszanych przez poszczególne państwa członkowskie w toku prac na forum Unii Europejskiej, a także przygotowywał stanowiska na potrzeby instytucji krajowych.

Przedmiotem analizy i stanowisk GIIF były projekty aktów prawnych przewidujące wprowadzenie nowych lub modyfikację obowiązujących środków ograniczających w odniesieniu do osób, grup lub podmiotów w związku z sytuacją w Republice Białorusi, Egipcie, Tunezji, Libii, Republice Gwinej, Islamskiej Republice Iranu, Syrii, w zakresie, w jakim projektowane rozwiązania odnosiły się do mechanizmu zamrożenia funduszy podmiotów wskazanych w załącznikach do tych aktów prawnych, zakazu udostępniania funduszy takim podmiotom, a także do innych ograniczeń o charakterze finansowym.

7.2. Udział w spotkaniach dotyczących środków ograniczających

Przedstawiciel GIIF, na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, wziął udział w posiedzeniach Grupy Radców ds. Stosunków Zewnętrznych (RELEX/Sankcje). Przedmiotem posiedzeń był przegląd i modyfikacja dokumentu „Wytyczne w sprawie stosowania i oceniania środków ograniczających (sankcji) w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE”. Celem inicjatywy Królestwa Danii, które objęło przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej I połowie 2012 r. była analiza wytycznych oraz modyfikacja poszczególnych przepisów, zgodnie z brzmieniem wypracowanym przez państwa członkowskie. Prace w trakcie poszczególnych posiedzeń dotyczyły zasad dotyczących szczególnych środków ograniczających oraz opracowania standardowego brzmienia przepisów obejmujących definicje, ograniczenia o charakterze finansowym, a także klauzule derogacyjne, które pozwoliłyby na wyłączenie stosowania środków ograniczających wobec określonych kategorii podmiotów. Wypracowane i uzgodnione przez państwa członkowskie standardowe brzmienie przepisów ma zastosowanie we wszystkich projektowanych aktach prawnych przewidujących szczególne środki ograniczające.

Równocześnie, w związku z sytuacją międzynarodową i wprowadzonymi środkami ograniczającymi w stosunku do Iranu miały miejsce spotkania z przedstawicielami Ambasady Stanów Zjednoczonych oraz Ambasady Królestwa Belgii, których celem była analiza stosowania środków ograniczających wynikających z przepisów Unii Europejskiej.

7.3. Inne kwestie

W 2012 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 4 wnioski o autoryzację transakcji na podstawie art. 21 *Rozporządzenia Rady (UE) nr 961/2010 z dnia 25 października 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 423/2007* (Dz. Urz. UE seria L, nr 281, s. 1) oraz art. 30 *Rozporządzenia Rady (UE) nr 267/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie (UE) nr 961/2010* (Dz. Urz. UE seria L, nr 88, s. 1).

Sankcje finansowe nałożone na Islamską Republikę Iranu przepisami rozporządzenia obejmują – poza zamrożeniem funduszy określonych podmiotów czy zakazem udostępniania – również inne ograniczenia o charakterze finansowym. Do takich ograniczeń należy obowiązek uprzedniej autoryzacji każdej transakcji na rzecz i od osób, podmiotów i organów z Iranu, powyżej lub o równowartości 40 000 EUR. Działania te służą realizacji głównego celu przedmiotowej regulacji, jakim jest przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia i prowadzeniu działań z tym związanych przez Islamską Republikę Iranu. Z uwagi na brak na gruncie prawa krajowego centralnego organu, którego kompetencje ustawowe dotyczyłyby wyłącznie przeciwdziałania rozprzestrzenianiu broni masowej zagłady i który mógłby pełnić rolę wiodącą w zakresie realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia, w komunikacie umieszczonym w listopadzie 2010 r. na stronie internetowej Ministerstwa Finansów wskazano, że wnioski o autoryzację należy kierować do GIIF. Z uwagi na fakt, że przeciwdziałanie proliferacji wykracza poza kompetencje ustawowe GIIF, rozwiązanie to można uznać za mechanizm tymczasowy, który będzie stosowany do czasu kompleksowego uregulowania tej kwestii na gruncie prawa krajowego.

W 2012 r. GIIF wziął udział w konsultacjach zainicjowanych przez Komisję Europejskiej, które dotyczyły opracowania oceny skutków regulacji w odniesieniu do rozporządzenia Parlamentu i Rady normującego kwestie związane z zamrożeniem funduszy podmiotów podejrzewanych o związki z terroryzmem, działających na terytorium Unii (the EU internals). Podstawą do wydania rozporządzenia jest art. 75 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zawarty w rozdziale V Traktatu, dotyczącym obszaru wolności, sprawiedliwości i bezpieczeństwa. Zgodnie z tym przepisem Parlament i Rada mając na względzie przeciwdziałanie terroryzmowi określają ramy środków administracyjnych takich jak zamrożenie funduszy należących do osób fizycznych lub prawnych i podmiotów innych niż państwa. Celem rozporządzenia jest przyjęcie zunifikowanych uregulowań, które zminimalizują zarzuty braku zgodności krajowych systemów prawnych z 6 Rekomendacją FATF, dotyczącą zamrażania aktywów. Wskazano również, iż pomimo istniejących mechanizmów krajowych, przyjęcie stosownych rozwiązań prawnych pozwoli na uzgodnienie i stosowanie wspólnego, jednolitego mechanizmu, który umożliwi bardziej skuteczne przeciwdziałanie zjawisku terroryzmu i finansowaniu terroryzmu.

8. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

8.1. Prace legislacyjne

GIIF prowadził prace legislacyjne nad projektami 2 rozporządzeń, tj. nad projektem rozporządzenia, które powinno zostać wydane na podstawie art. 13 *ustawy z dnia 16 listopada 2000 roku o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*. Celem wydania przedmiotowego rozporządzenia jest m.in.:

- zapewnienie przejrzystości w zakresie określenia trybu i formy gromadzenia i przekazywania informacji objętych przepisami *ustawy*,
- dostosowanie wzoru rejestru transakcji, o którym mowa w art. 8 ust. 4 *ustawy*, poprzez dodanie nowych informacji dotyczących danej operacji finansowej, jak i usunięcie obowiązku wprowadzania danych, które nie są konieczne do skutecznej analizy przeprowadzanych transakcji,
- określenie sposobu prowadzenia rejestru poprzez wskazanie formy papierowej i elektronicznej,
- wprowadzenie trybu przekazywania Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej informacji z rejestru przy użyciu informatycznych nośników danych lub drogą teletransmisji,
- określenie sposobu postępowania z korektami kart transakcji,
- określenie wzoru formularza i sposób przekazywania informacji, w sytuacji gdy dana instytucja obowiązana nie może wykonać części obowiązków określonych ustawowo mianem „środki bezpieczeństwa finansowego”.

Prace nie zostały zakończone w 2012 r. ze względu na to, że w toku uzgodnień z właściwymi resortami oraz partnerami społecznymi zostało zgłoszonych wiele uwag, które stanowiły podstawę do zmian przedmiotowego projektu.

Ponadto prowadzono także prace nad zmianą *rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 października 2009 r. w sprawie listy państw równoważnych* (Dz. U. Nr 176, poz. 1364), wydanego na podstawie art. 9d ust. 6 *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 276, z późn. zm.), określającego państwa spoza Unii Europejskiej spełniające standardy w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, równoważne ze standardami przyjętymi w przepisach obowiązujących na terytorium Unii Europejskiej oraz wskazaną powyżej *ustawą*. Lista takich państw jest konieczna z uwagi na regulacje ustawowe umożliwiające instytucjom obowiązany stosowanie uproszczonych środków bezpieczeństwa finansowego.

Celem nowelizacji rozporządzenia jest aktualizacja dotychczas obowiązującej listy państw równoważnych, w ślad za zmianami dokonanych na forum Unii Europejskiej. Zgodnie z Protokołem ustaleń w sprawie równoważności państw trzecich, przyjętym przez państwa Unii Europejskiej w czerwcu 2012 r. ze względu na braki w systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu usunięto z listy państw równoważnych Federację Rosyjską oraz Nową Zelandię. Pozytywne wyniki ewaluacji Republiki Indii oraz Republiki Korei pozwoliły na uznanie tych państw, za państwa posiadające system przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu odpowiadający standardom przyjętym w Unii Europejskiej.

Ponadto, Departament Informacji Finansowej uczestniczył w opiniowaniu innych projektów aktów prawnych, m.in. *ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, jak również *ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo kredytowych*.

8.2. Udział w Konferencji Stron Konwencji Warszawskiej

Przedstawiciel GIIF uczestniczył w Konferencji Stron *Konwencji o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu*, podpisanej 16 maja 2005 r. oraz ratyfikowanej przez Polskę. Posiedzenie miało miejsce w Strasburgu w dniach 12-14 czerwca 2012r. Konwencja, w art. 48 powołała monitorujący mechanizm służący do oceny właściwej implementacji tego aktu prawnego. Na posiedzeniu został przyjęty raport oceniający Albanię.

8.3. Wydawanie stanowisk w zakresie stosowania przepisów prawa

W roku 2012 Departament Informacji Finansowej wydawał pisemne interpretacje w indywidualnych sprawach. Ogółem wydał 250 interpretacji, w tym na rzecz:

- banków: 57,
- spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych: 1
- firm faktoringowych: 2,
- podmiotów prowadzących działalność kantorową: 22,
- przedsiębiorców dokonujących obrotu w zakresie kamieni szlachetnych i metali: 13,
- podmiotów prowadzących działalność maklerską: 3,
- podmiotów prowadzących działalność leasingową: 6,
- podmiotów prowadzących działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych: 26,
- instytucji płatniczych: 7,
- fundacji: 9,
- towarzystw funduszy inwestycyjnych: 7,
- podmiotów prowadzących działalność ubezpieczeniową: 3,
- podmiotów prowadzących działalność w zakresie gier, zakładów wzajemnych oraz gier o niskich wygranych: 5,
- notariuszy: 29,
- adwokatów, radców prawnych: 2,
- przedsiębiorców przyjmujących płatności za towary w gotówce o równowartości co najmniej 15.000 euro: 18
- innych: 26.

Ponadto przekazano interpretacje na temat przepisów prawa jednostkom współpracującym i zagranicznym jednostkom analityki finansowej.

Dodatkowo interpretacje oraz pomoc w wykonywaniu przedmiotowych obowiązków wynikających z *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* była świadczona w formie telefonicznej.

8.4. Inne kwestie

W 2012 r. GIIF przygotował stanowisko w sprawie pytania prejudycjalnego C-212/11 Jyske Bank Gibraltar, skierowanego przez sąd hiszpański (Tribunal Supremo) do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W przedmiotowej sprawie sąd hiszpański zadał pytanie dotyczące wykładni art. 22 ust. 2 *dyrektywy 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu* (Dz.Urz. UE L 309 z 24.11.2005 str.15). Sąd hiszpański miał wątpliwości, czy państwo członkowskie może wymagać, by instytucje kredytowe, które działają na jego obszarze nie posiadając stałego zakładu, przekazywały informacje jednostce analityki finansowej państwa, na którego terytorium działają czy też do jednostki państwa członkowskiego, na którego terytorium mieści się dana instytucja. W omawianej sprawie instytucja kredytowa mieściła się na terytorium Gibraltar, który nie jest członkiem Unii Europejskiej, jednak jest terytorium zależnym Wielkiej Brytanii i znajdują do niego zastosowanie przepisy *decyzji Rady 2000/642/WSiSW z dnia 17 października 2000 r. dotyczące zasad współpracy pomiędzy jednostkami analityki finansowej państw członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji* (Dz.Urz. UE L 271 z 24.10.2000 str.4). GIIF w swoim stanowisku zwracał uwagę zarówno na regulacje decyzji, mającej na celu skuteczną wymianę informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, współpracę dwustronną, a także na brzmienie art. 5 dyrektywy, który przewiduje, iż państwa członkowskie w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu mogą przyjąć lub utrzymać w mocy bardziej rygorystyczne przepisy. Takie brzmienie pozwala poszczególnym państwom członkowskim na ustanowienie mechanizmów w prawie wewnętrznym, które ich zdaniem pozwolą w najpełniejszym zakresie zrealizować cele wskazane w dyrektywie.

.....
Generalny Inspektor Informacji Finansowej